Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 7. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 11-го СІЧНЯ 1957. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 11, 1957. No. 7. VOL. LXIV.

ДОЛЛЕС ПРОТИ ЗМІН В СЕРЕДНЬО-СХІДНЬОМУ ПЛЯНІ АЙЗЕНГАВЕРА

Вашингтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес, закінчуючи свої зізнання в комісії Палати Репрезентантів для закордонних справ, виступив дуже рішуче проти намагань змінити і послабити запроєктований президентом Айзенгавером плян в справі Середнього Сходу. Ці намагання виявилися в спробі деяких демократичних конґресменів підставити новосформульовану резолюцію в цій справі, в якій ствердчується тільки, що „З'єдинені Держави Америки вважають важливим для своїх інтересів збереження незалежности і недоторкаиости держав Середнього Сходу, й у випадку потреби вжиють своїх збройних сил, щоб стати в обороні суверенности цих держав". Проєкт такої резолюції передав комісії спікер Палати Репрезентантів Сем Рейбирн, заявляючи, що він приготований і надісланий йому колишнім видатним службовцем уряду ЗДА. Державний секеретар Доллес, висловлюючися проти такої резолюції, заявив, що вона з одного боку порушувала б Хартію Об'єднаних Націй, дозволяючи на військову акцію у випадках застережених для ОН і з другого боку — вимагала б мілітарної акції З'єдинених Держав Америки у випадку кожної атаки на суверенність середньосхідних держав без огляду на те, з якого боку вона б не виходила. Якщо б така резолюція була прийнята то — за словами Доллеса, ЗДА були б зобов'язані виступити збройно проти Франції та Англії і їх намагань змінити режим Нассера в Єгипті. Коли б вона була обов'язувала ЗДА в листопаді мин. року, то ЗДА мусіли б були виступити збройно проти Ізраїлю, Англії і Франції в їх намаганнях затримати Суезький канал для міжнародного користування. Становище Доллеса в справі переданого Рейбирном проєкту нової середньо-східньої резолюції підтримав теж і голова комісії для закордонних справ демократичний конґресмен Томас С. Ґордон.

Соммерфілд буде найменований на другу каденцію

Оґеста, Джорджія. — Президент Айзенгавер 29-го грудня повідомив, що має думку найменувати на другу каденцію генерального поштмастра Артура Сомерфілда. Цією заявою Президент розвіяв спекуляції про те, що Сомерфілд зрезиґнує після своєї реконвалесценції на Флориді, а його становище займе голова республіканського Крайового Комітету Лінард В. Голл. Згідно з законом із 1872-го року генеральний поштмастер є єдиним членом кабінету, який служить до визначеного терміну, це значить один місяць довше після каденції того президента, який його найменував. Тому Айзенгавер мусить його щераз найменувати, а Сенат має затвердити цю номінацію. Соммерфілд перебув операцію горла 12-ого листопада, 5-го грудня залишив шпиталь, і тепер видужує на Флориді.

Совєти діяли в Мадярщині з „безжалісною брутальністю" — твердить конґресмен Кітінґ

Вашингтон. — Республіканський конґресмен із стейту Ню Йорк Кеннет Б. Кітінґ вніс резолюцію в Палаті Репрезентантів, згідно з якою Конґрес повинен якнайскоріше „осудити совєтську поведінку під час здавлювання мадярської боротьби за волю". Конґресмен Кіттінґ домагається, щоб ЗДА постійно натискали на Об'єднані Нації, щоб та міжнародна організація дослідила совєтську тактику на Мадярщині. В цій справі промовляли ще демократичний конґресмен Джан В. МекКормек та республіканський конґресмен Алвін М. Бентлі, які жалкували, що і уряд ЗДА і ОН нічого не роблять в справі того, що ділялося і діється в Мадярщині.

Один мадярський втікач вернувся з ЗДА до Будапешту

Ню Бронсвік, Н. Дж. — Шеф Іміґраційного і Натуралізаційного Уряду Г. Л. Гардін повідомив 8-го січня, що 20-річний мадярський втікач 2-го січня з табору в Кілмер, Н. Дж., відлетів назад до Австрії, звідки поїде до Будапешту до своєї вагітної дружини і 2-річної дитини. Він три дні після свого прибуття до ЗДА заявив іміґраційному урядові, що вважає своїм обов'язком вернутися до жінки, яка сподівається народити дитину в найближчому місяці. Американська влада не ставила йому жадних перешкод і вможливила йому поворот до Австрії на звичайному комерційному літаку. Досі до ЗДА прибув 19,671 втікач, з того 13,163 виїхали до різних місцевостей, а 7,508 ще залишається в військовому таборі Кілмер.

В АМЕРИЦІ

● **7-го січня** в Ню Йорку померла 102-річна панна Емма Валентайн, яка ще рік тому була дуже активна як на жінку в її віці. Працювати вона почала у пізнішому віці, і працювала майже до самої смерти. Народилася вона 31-го жовтня 1854 р.

● **8-го січня** у стейті Нової Англії в ЗДА, де впав сніг на 10 цалів, згинуло від сніговії 6 осіб. Чотири особи померли на удар серця, відгортаючи сніг від своїх домів, а дві особи померли „пробираючись додому глибоким снігом.

● **Найчисленнішим** індіянським плем'ям у ЗДА є плем'я „новаго", яке нараховує 75,000 осіб. Воно живе в резерваціях стейтів Ню Мексіко і Арізони.

● **В Сомервілі, Н. Дж.** померла колишня працівничка готелю „Могавк" в Бруклині, Ганна Д. Куні, залишивши маєток вартости 40,000 долярів відомому нюйоркському єпископові Фултонові Дж. Шінові. Трьом своякам залишила в спадку 2,000 дол.

● **Управитель школи** в Клівленді мусів вивести з кляси 6-річного Вільяма Вухгольца, бо від нього чимсь дуже тхнуло. Виявилося, що під хатою цього школяра замешкав скункс. З тим неприємним запахом батьки хлопця самі не можуть собі порадити.

● **Фармер Джан Ф. Лі** в Плент Сіті на Флориді похвалився, що йому вдалося виростити суниці, діяметр яких становить 4 цалі. Сусіди не хотіли цьому повірити, але коли прийшли обміряти суниці, то пересвідчились, що до чотирьох цалів бракувала тільки одна шістнадцята цаля.

● **Цього року** дружина віцепрезидента пані Пет Ніксон започаткувала „Похід шісток", під час якого збиратимуть пожертви на боротьбу проти поліо. Пані Ніксон привітала 4-річну Марлін Олсен, яка почала збирати пожертви на боротьбу проти недуги, на яку вона сама хворіє.

● **Президент Айзенгавер** разом із дружиною був присутній на концерті в Конституційній Залі, на якому хор Говардського університету при акомпаніяменті Крайової Симфонічної Оркестри співав композицію Роберта Роджерса до слів молитви Президента, виголошеної під час інавґурації в січні 1953 р.

● **Перша Пенсилвенійська** Банково - Трестова Корпорація, заснована в 1782 році, відзначила цими днями 175-річчя свого існування.

● **Канадійський міністер** оборони Ралф Кемпні заявив, „що в цілях оборони між ЗДА і Канадою немає практично жадного кордону".

Айзенгавер і Ніксон присягатимуть в неділю в Білому Домі в колі приватних осіб

Вашингтон. — Пресовий секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті повідомив 9-го січня, що президент Айзенгавер і віце-президент Ричард М. Ніксон складатимуть першу присягу в Білому Домі в колі найближчої родини, і на цю врочистість не матимуть вступу журналісти ані представники радія й телевізії. Гаґерті заявив, що Президент змінив первісний плян, згідно з яким першу присягу мали передавати через телевізійні й радіові стації та до Білого Дому мали бути допущені деякі інші урядові особи, бо надто багато людей просили про те, щоб їх допустити на цю церемонію. Друга, офіційна присяга, відбудеться в понеділок 21-го січня перед будинком Капітолю, і її будуть передавати через телевізійні й радіові стації. В неділю, 20-го січня під час складання присяги будуть присутні тільки коло 20 осіб, членів найближчої родини Президента і віцепрезидента. Вона відбудеться між 10:15 і 10:30 перед полуднем. Присутні будуть і чотири внуки Айзенгавера та дві доньки Ніксона. Гаґерті заявив, що ще не знає, чи головний суддя Найвищого Суду Ірл Воррен відбиратиме першу присягу.

Джевітс склав присягу як сенатор ЗДА, а Лефковіц найменований на генерального прокуратора Ню Йорку

Вашингтон. — Республіканець Джекоб К. Джевітс 9-го січня склав присягу як сенатор ЗДА на руки віце-президента Ричарда М. Ніксона, і тепер вже є повний склад сенаторів в числі 96. Він затримався був в Олбані, Н. Й., до 9-го січня, бо тоді стейтова леґіслятура могла найменувати нового генерального прокуратора Ню Йорку, яким став Луіс Дж. Лефковіц. Сенатори й присутня публіка, між якою були дружина нового сенатора та його діти, оваційно вітали Джевітса, якого вже призначили на члена Комісії для Справ Дистрикту Колумбія і Правил. Джевітс заявив, що волів би належати до якоїсь важливішої комісії, але згідно з республіканським звичаєм нового сенатора призначають до тих комісій, які є менш важливі для праці в Сенаті. Лефковіц має скласти присягу 10 січня. За нього голосувала вся республіканська більшість, а демократи стрималися від голосування, хоч і вони не виступають проти номінації Лефковіца, який досі співпрацював із представниками обох партій, хоч є республіканцем.

Фльота замовила за 27 мільйонів протилетунських ракет „Талос"

Вашингтон. — Команда фльоти повідомила, що замовила за 27,000.000 долярів протилетунських керованих ракет „Талос", які мають бути готові через один рік. Це замовлення дістала Авіяційна Корпорація „Бендікс" в Мішавака, Індіяна, яка ще в вересні минулого року дістала 4,400.000 долярів на поширення своєї фабрики, хоч тоді невідомо було, для якої цілі мають збільшити її продукційні можливості. Ракети „Талос" належать до керованих стрілен з далеким засягом, і фльота сподівається, що вони будуть надаватися до вистрілювання атомових бомб.

Розкол між американськими комуністами

Ню Йорк. — Вільям З. Фостер, 75-річний голова комуністичної партії Америки виступив проти пропозицій інших провідних членів цієї партії змінити не тільки назву партії, але й перемінити її на асоціяцію. На думку Фостера такі зміни приведуть до повного спаралізування діяльности партії серед робітничих мас. За резолюцією в справі запропонованих змін висловилися десять членів проводу американської компартії і проти неї, як виявляється тепер, є тільки два комуністичні провідники Фостер і член міської ради Ню Йорку Бенджемин Дж. Дейвис. Генеральний секретар партії Юджин Денніс не зайняв ще виразного становища хоч приватно висловився за тим, щоб американські комуністи діяли далі, як політична партія.

Український Літературний Фонд в Шикаґо признав нагороди

Шикаґо, Ілл. — Галина Журба за автобіографічну розповідь „Далекий світ" та Віра Вовк за книжки „Духи і дервіші" та „Елеґії" поділяють між собою другу літературну нагороду в сумі 500 долярів, признану їм Українським Літературним Фондом, зглядно створеним при цьому Фонді жюрі. Першої нагороди, що виносила $1,000, не признано нікому, а третю нагороду в сумі $250 (уфундовану місцевим Відділом УРСоюзу) призначено Ользі Мак за повість „Чудасій". Крім того, Правління Фонду відзначило ще твори: І. Смолія — „Манекени", Ол. Бабія „Повстанці", І. Книш „І. Франко та рівноправність жінки", Є. Онацького „Завзяття чи спокуса самовиправдання", М. Кравців „Дороги" та Я. Рудницького „З подорожі по Америці". Поза конкурсом признано деякі дотації, на загальну суму $350, письменникам О. Лятуринській, Т. Осьмачці, М. Орестові, О. Стефановичеві, І. Шкваркові та І. Качуровському „за невтомну працю на полі української літератури". Із устійнених раніше 11 членів жюрі висловили свою опінію відносно нагород 5 членів: проф. д-р В. Державин, проф. д-р В. Лев, проф. В. Радзикевич, проф. д-р Я. Рудницький, проф. д-р М. Овчаренко. Їх пропозиції перевіряла Комісія УЛФонду в складі: ред. М. Денисюк, проф. Роман Завадович, ред. Т. Курпіта і проф. д-р М. Овчаренко.

Невідомі злочинці вломились до приміщення Виконавчого Органу УНР в Мюнхені

Мюнхен, Німеччина. Українське Інформаційне Бюро повідомляє, що опівночі з 31-го грудня 1957 неозначені ним ближче „большевицькі аґенти вломилися до приміщення Виконавчого Органу Української Національної Ради", скориставши із загальних новорічних святкувань та безлюдности на вулицях. У повідомленні сказано, що „аґенти розбили шибу у вікні і, відчинивши його, влізли до однієї кімнати, спеціяльними приладами поламали кілька замків у шафах та пограбували деякі малозначні матеріяли, які не мають ніякої політичної вартости, бо важливі документи бережуться в іншому певному місці". УІБюро вважає, що „про політичні мотиви вломи свідчить факт, що злочинці не взяли ніяких вартісних речей, як наприклад, машини до писання тощо".

ЗМІНА В УРЯДІ ВЕЛ. БРИТАНІЇ

Британський прем'єр Антоні Іден резиґнує із свого становища

Єгипет не знає, як поставитись до „доктрини Айзенгавера"

Каїро. — Єгипетська преса ставиться дуже обережно до дебатованої тепер в конґресових комісіях Вашингтону „доктрина Айзенгавера" у відношенні до Середнього Сходу. Офіційно називається, що єгипетські державні чинники дбайливо студіюють промову Президента, виголошену перед об'єднаними палатами Конґресу, зголошену урядову резолюцію та голоси американської преси в цій справі, і що вони, єгипетські відповідальні кола, чекають на приїзд заповідженої офіційної американської делеґації, яка має з'ясувати „доктрину Айзенгавера" в усіх середньо-східних країнах. Єгипет спершу поставився був з великим підозрінням до заповідженого нового пляну американської політики на Середньому Сході, злякавшись, щоб Америка не хотіла так мовити „зайняти місце Англії і Франції." Мовляв, „вільне місце" по тих західніх державах може виповнити виключно — арабський націоналізм. Однак тепер, після оприлюднення промови през. Айзенгавера, єгипетські чинники стали обережніші, обмірковуючи можливості, як би використати заповіджену Америкою економічну допомогу Середньому Сходові.

Франція обороняє свою політику в Альжирі

Париж. — Франція надасть автономію Альжирові і переведе там широкі реформи, але не допустить до відірвання Альжиру від спільноти з нею — такий короткий зміст великої промови, яку прем'єр Франції, Ґю Молле, відчитав в середу 9-го січня ц. р. перед скликаними для цієї цілі французькими і закордонними журналістами. Французький уряд повторяє своє давнє становище: щоб арабські партизани в Альжирі припинили свою збройну боротьбу проти Франції, а тоді відбудуться вибори впродовж найближчих трьох місяців і вибраний автономний уряд Альжиру переведе переговори з Францією про новий статут того краю. Молле заявив, що річ не в колоніялізмі і антиколоніялізмі у відношенні до Альжиру, а в тому, як мають скластись взаємини між 1,200,000 европейців в Альжирі, які контролюють економічне життя країни, та 8 мільйонами мусульманських мешканців, які зголошують претенсію до краю з титулу своєї чисельної більшости. Обидві частини, мовляв, вважають Альжир своєю батьківщиною, а себе — її автохтонами.

Продовжується страйк в німецькому металюргічному промислі

Кіль. — У провінції Шлезвіґ-Гольштайн від 11 тижнів триває страйк робітників металюргічних фабрик. 98% з-посеред 28,000 страйкуючих робітників відкинули в останній вівторок 8 січня ц. р. пропозицію посередницької комісії на закінчення страйку і рішено продовжувати його. Юнійний провід заявив, що страйкарі звернуться тепер з закликом до інших професійних робітничих юній, щоб вони прийшли їм з допомогою страйками солідарности. Цей страйк має важливе для всього німецького робітництва прецеденсійне значення. Спір за вищу платню, за довші ферії і за винагороду під час ферій міг би бути мирно полагоджений. Зате промисловці не погоджуються на принцип, що його боронять страйкуючі робітники: щоб фізичні робітники в Німеччині були зрівняні з канцелярійними та взагалі інтеліґентськими службовиками при виплаті платні за час недуги.

У Сирії почався процес за „зраду" за совєтським зразком

Дамаск. — У столиці Сирії Дамаску почався у вівторок 8-го січня ц. р. перед військовим судом процес проти 47-х чільних військовиків і політичних діячів, обвинувачених у „державній зраді", яку вони буцім-то затіяли у спілці з Англією, Францією, Іраком і Ізраїлем. На лаві підсудних засіли тільки 29 осіб, бо решті вдалося втекти перед арештуванням їх. Головним обвинуваченим був колишній президент Сирії, ген. Адіб Шішкелі, який живе в Швайцарії. Між рештою підсудних є три парляментарні посли і шістьох колишніх міністрів, між ними Міхаїль Еліян, головний секретар Національної партії, членом якої є теперішній прем'єр Сабрі ель Ассалі. Всі арештування і цілу ту „змову" виявлено в сирійських часописах щойно 22-го грудня мин. року. Її викрили буцім-то внаслідку переловлення транспорту 800 крісів, 6-ох скорострілів і численної амуніції в автах підсудних, які їхали з Іраку до Сирії. Вся історія тієї „змови" така фантастична, що навіть ліва комунофільська преса в Сирії й інших арабських країнах зраджує брак захоплення мудрістю сирійської влади, що „викрила змову", і недвозначно натякає, що весь той судовий процес змонтовано виключно на те, щоби позбутися небезпечних для нинішнього про-совєтського уряду Сирії політичних противників.

ІДЕН ЗРІКСЯ СТАНОВИЩА ПРЕМ'ЄРА АНГЛІЇ

Лондон. — Антоні Іден, прем'єр Англії, зголосив в середу 9 січня на руки королеви Єлисавети свою димісію, яку вона прийняла. Це несподіване зречення попередили такі події: у вівторок вранці лікарі повідомили Ідена, що вони ствердили симптоми повороту давньої недуги шлунка й нирок, на яку він перебув три операції. Того самого дня він поїхав з своєю дружиною до віддаленого від Лондону на 105 миль королівського палацу в Сендрінґгем, де перебувала королева Єлисавета. Преса повідомила, що це „нормальне звітування прем'єра". Після довшої розмови з королевою — Іден, як її гість, переночував в Сендрінґгем і вернувся наступного дня вранці поїздом до Лондону. Швидко потім прибула до Лондону автом королева. Іден скликав засідання ради міністрів, яке тривало неповна годину, після чого безпосередньо поїхав до королівського палацу й офіційно зголосив свою димісію. Він подав до публічного відома, як причину свого зречення, поганий стан здоров'я. Водночас появився лікарський комунікат, який стверджує, що теперішній стан здоров'я Ідена не дозволив би йому надалі виконувати важкі обов'язки прем'єра Англії. Проте, не піддаючи під сумнів правдивости лікарського твердження, існує загальний погляд, що головною причиною зречення Ідена була його невдача з воєнною виправою проти Єгипту і важкі для Англії господарські та політичні наслідки тієї невдачі. Негайно після резиґнації Ідена поширилась вістка, що найповажнішими кандидатами на звільнений Іденом пост прем'єра є лорд королівської печаті і лідер палати громад Р. А. Батлер та міністер закорд. справ Гаролд МекМіллен. Дорадниками королеви в цій справі є не тільки уступаючий прем'єр Іден, але й його попередник В. Черчил і лідер палати лордів, лорд Селсбері. Антоні Іден, який має тепер 57 років, матиме до вибору — перейти до палати лордів, або залишитись послом в палаті громад, як це зробив Черчил. Іден залишається головою англійської консервативної партії, проте загально вважають, що його світла політична понад 30-річна кар'єра — скінчилася. Деякі англійські часописи назвали його „найбільш самітньою людиною", коли він — безпосередньо після зголошення своєї димісії — від'їхав до позаміської резиденції англійських прем'єрів в Чекерс. Ставши прем'єром після резиґнації Черчила 6 квітня 1955 року, Іден урядував в тому характері тільки 644 дні.

Димісія Ідена викликала велике враження в Англії і в широкому світі. Президент Айзенгавер негайно оприлюднив заяву, в якій славить Ідена, як свого давнього доброго приятеля і бажає його повного видужання та „довгих корисних років щастя", але не висловлює жалю з приводу його резиґнації. Лідер опозиційної англійської партії Праці, Ю. Гейтскелл, який тепер перебуває в Америці, де дає цикл лекцій в Гарвардському університеті, висловив переконання, що швидко прийде в Англії до нових парляментарних виборів. Американська преса висловлює в своїх перших коментарях думку, що зречення Ідена приспішить повне замирення між ЗДА й Англією.

Збільшено квоту мадярських іміґрантів до 28,000

Відень. — Американське військове летунство і три транспортні кораблі дістали приказ продовжувати транспортацію додаткових 6,814 мадярських еміґрантів до ЗДА. Таким чином не формально, а фактично збільшено число допущених до Америки мадярських втікачів із 21,500 до круґло 28,000 осіб. Тому, що признання цієї додаткової квоти на рекомендацію віце-президента Ніксона сталося покищо без апробати збоку Конґресу, цієї справи не розголошується так, як це роблено з попередніми транспортами. Рух транспортних літаків відновився на мюнхенському летовищі. Два літаки відлетіли з мадярськими переселенцями в останній вівторок, а ще 16 мають відлетіти до кінця цього місяця. Впродовж січня мають теж відплисти з Бременгафену три військові транспортні кораблі, а четвертий і останній передбачений на 4-го лютого ц. р. Кожний з них забере приблизно по тисячі жінок і дітей та тисячі чоловіків. За останню неділю і понеділок прибуло до Австрії нових 680 мадярських втікачів. Мадярська влада рішила гостріше протидіяти втечі за кордон. Поліція контролює поїзди. В першому дні заведення поліційної контролі подорожніх в західньому напрямку — завернено до Будапешту 160 осіб. Двоє осіб арештовано — один віз якісь „довірочні мапи й документи", а другий — багато самоцвітів. Всіх інших звільнено.

У СВІТІ

● **Західньо - німецькому** канцлерові Конрадові Аденауерові сповнилося в п'ятницю минулого тижня 81 рік. Ці роковини він святкував в вузькому колі найближчих членів рідні і політичних співробітників. Він заявив, що „гучного святкування" своїх роковин не бажає скорше, як у своє 90-річчя. Аденауер покищо не задумує зрікатися свого становища канцлера, почуваючи себе дуже добре фізично й духово та працюючи щоденно найменше по 9 годин.

● **Трибуна Люду"**, офіційний орган польської комуністичної партії, нарікає на зріст у Польщі „хуліґанів та ворожих елементів". Закордонні кореспонденти повідомляють з Польщі, що найбільшою журбою уряду Циранкевіча - Ґомулки є те, що б польські маси не виявили при нагоді найближчої комедії парляментських виборів з одним списком кандидатів такої опозиції до комуністичної системи, що Москва добачить в цьому претекст для „рятування диктатури пролетаріяту" такими самими методами, яких застосувала на Мадярщині.

● **Віденський книгар** Ганс Ґаєр, щоб приманити покупців до своєї книгарні, обіцяв кожному відвідувачеві безплатну чашку кави. Однак, йому не дали концесію на каварню. Тоді він погодився купувати для своїх відвідувачів каву в найближчій каварні, але міністерство торгівлі заявило, що це недозволений спосіб реклями. Коли ж книгар проголосив, що він не продаватиме книжок, а лише даватиме їх читати публіці, та власті також і це заборонили йому, бо, мовляв, концесію має він на продаж книжок, а не випозичальню їх.

● **У столиці Республіки** Ірляндії Дубліні відбувся похорон двох молодих членів підпільної Ірляндської Армії Визволення, які згинули в недавньому збройному наскоку на північно - ірляндську поліційну станицю. Маси народу, які спонтанно зробили з того похорону політичну маніфестацію, стурбували уряд, який не хоче загострювати ірляндсько-англійських взаємин, але водночас, очевидно, сприяє ідеї об'єднання Ірляндії.

● **Тіло англійського лейтенанта Антоні Мургавза**, що його, схопивши на вулиці Порт Саїду, вбили єгипетські партизани, перевезено через Італію до Англії. Англійські власті й родина вбитого стурбовані фактом, що єгиптяни видали його тіло, як „невідомого небіжчика", не захотівши ствердити, що — це Антоні Мургавз. Його колишній лікар і дентист також не могли ствердити тотожности, проте рідня вбитого прийняла, що це дійсно Антоні Мургавз.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МИ У МИНУЛОМУ РОЦІ

За щорічною традицією „Свобода" приносить в новорічному числі хронологічний підсумок важливіших подій з українського життя. Нелегка річ виписувати з річника газети такі події, — не з технічного, а мериторичного погляду. Які події признати настільки важливими, щоб відзначати їх у хроніці, що має стосуватись не однієї місцевої громади, а всього українського колективу по цьому боці залізної завіси?! Адже й окремі громади спричиняються своїм життям і своїми конструктивними ділами до зросту й розвитку українського життя в цілому. Водночас, ми ж усі визнаємо, що для України найважливіше не те, що твориться поза її кордонами, а те, що діється на її рідних землях, у важких обставинах большевицького режиму. Як же трудно робити селекцію, що саме з тамошніх подій, про які можемо дізнаватись переважно з комуністичної, відповідно препарованої преси, є творчим виявом народу, а що належить до дій, які вміщаються в накиненій Москвою загальносовєтській п'ятирічці чи партійній пропагандивній кампанії. У практичному переведенні щорічного інформаційно-звітувального задуму приходиться справді звужуватись головно до терену американсько-української громади. Маючи ж на увазі головну місію тієї громади, треба підкреслювати дві паралельні дії: 1) події, що свідчать про активність української інформаційно-пропагандивної діяльности на суто американському політичному терені і 2) підтримування живучости українського духа серед рідного громадянства.

В цьогорічному хронологічному списку подій часто — на превеликий жаль — повторюється стверджування „... помер у віці ..." Відходять політичні діячі, діячі культури, мистці слова і пензля, відходять сірі, але надзвичайно для громади заслужені громадські робітники, колишні піонери українського життя в Америці та й чимало з-поміж новоприбулих до Америки імігрантів. Вмирають цінні люди на европейській еміграції, в ЗДА, Канаді, у країнах Південної Америки й Австралії. З журбою треба дивитись на щораз рідші ряди досвідчених наших людей і ця журба диктує потребу звертання тим більшої уваги на виховання молоді і дітвори, що колись перейме по нас на свої плечі усю цю спадщину. До цінніших речей з минулорічного доробку українців по цьому боці залізної завіси треба зарахувати цілий ряд названих і неназваних у хроніці українських і англомовних книжкових видань.

В минулорічному огляді суто політичних подій вдумливий читач-аналітик зверне увагу на брак будь-яких замітніших діл на терені европейської еміграції. Це логічний наслідок тієї хронічної кризи, яка весь минулий рік паралізувала всяку ширшу діяльність Державного Центру УНР за кордоном; ця криза стосується подекуди й націоналістичного табору, до його порізнених трьох груп. Позитивним проміньчиком стало під кінець року започаткування санації в таборі УНРади. На сконсолідованому фронті УКК в ЗДА було дещо краще. У списку подій за минулий рік можна було вичитати участь українських делеґатів на різних загальнокрайових і місцевих з'їздах та конференціях. Відбулась одногодинна конференція українських представників із державним секретарем Дж. Ф. Доллесом, українські делеґації брали активну участь у передконвенційних нарадах обох американських партій над виготовленням програмових плятформ тих партій. Місцеві Відділи УКК заслужились своєю меткістю у призначуванні „Українського Дня" з нагоди 22 січня в цілому ряді різних стейтів. На політичному відтинку українці дали знати про себе ширшому американському громадянству цілою низкою своїх маніфестаційних і демонстраційних публічних виступів, роблених самостійно або разом з іншими національними групами. Минулий рік закінчено гідно великою антисовєтською політичною маніфестацією в Ню Йорку з участю члена американського уряду та членів Конґресу.

Поруч із цим відбувались, як щороку, річні з'їзди, конвенції і загальні збори різних установ і організацій, із звідомленнями про минулу діяльність, намічуванням дальшої та вибором нових керівних органів. Відбувались численні мистецькі імпрези, в рямцях традиційних патріотичних роковин, чи незалежно від них, як показ праці даних мистецьких з'єднань. Відбувались театральні й мистецькі вистави, доповіді, лекції, курси. Зимою велось товариське життя в рямцях карнавалу, літом — використовуючи існуючі літні оселі в ЗДА та можливості прогулянкового зв'язку між ЗДА і Канадою. Життя плило спокійним річищем, без ніяких глибоких, переломових і потрясаючих своїм значенням подій. Проте, воно плило, не стояло на місці, йшло вперед. І вже в цьому було його досягнення.

200-РІЧЧЯ НАРОДИН АЛЕКСАНДРА ГАМІЛТОНА

Цього року, починаючи з п'ятниці 11-го січня, ЗДА відзначатимуть 200-річчя з дня народин свого наймолодшого „батька-засновника" — Александра Гамілтона, який народився 200 років тому і помер у 1804 році, не доживши навіть до п'ятдесятки. Всі знають, як виглядав той перший американський секретар скарбу, але може не всі знають, чому його портрет ще й тепер можна бачити на американських банкнотах.

Дороті Баббі у своїй новій книжці про цього американського державного мужа пише: „Мало є людей, які зробили б так багато для американців, як А. Гамілтон". Проте, ще й досі не спростовано деякі обвинувачення на адресу цього політика, який внаслідок передчасної смерти не міг сам себе оборонити, вияснивши своє становище, яке деколи невірно розуміли сучасники, головним чином його особисті противники. Деякі сучасники закидали йому надто велику амбіцію, аристократичні вподобання й опортунізм, але докладне вивчення життя й творчости Гамілтона допомагає справедливіше оцінити його значення для перших років республіки з зоряним прапором.

Гамілтон служив як вояк під час Американської Визвольної Війни, дійшов до ранґи підполковника вже в 20-му році життя і став головним помічником генерала Джорджа Вашинґтона. Один із його колеґ назвав був його „пером нашої армії".

Після війни він став правником та політиком і в 1787 році виступав як представник Ню Йорку на Конституційній Конвенції в Филаделфії. Цей пост займав він більше неофіційно як офіційно, бо Ню Йорк відкликав своїх представників, коли довідався, що конвенція плянує об'єднання всіх 13-ох стейтів в одну унію. Заслуга Гамілтона в тому, що тоді таки прийшло до створення Унії і ухвалення конституції. Він працював для цієї цілі більше поза Залею Незалежности, в якій відбувалась конвенція. Серією статтей в „Ди Федераліст" він звертався до „народу із стейту Ню Йорк", але ці статті читали і в інших стейтах.

В „Ди Федераліст" працювали ще й інші тодішні політики, як Джан Джей та Джеймс Медісон. Та найбільше писав там Гамілтон, який старався переконати простих людей, що стейти мусять об'єднатися, щоб стати на ноги після довгої нищівної війни, яка принесла їм волю. Гамілтонові статті спричинилися до того, що стейти ратифікували конституцію. Ратифікував її і Нюйоркський стейт, без якого ЗДА не могли б існувати.

Після створення ЗДА, на плечі молодого Гамілтона впала ще більша відповідальність. Президент Джордж Вашинґтон, пам'ятаючи ще з часів війни, що Гамілтон добре визнається на фінансових справах, найменував його першим головою департаменту скарбу. Фінанси нової самостійної держави були в такому злому стані, що фінансова катастрофа могла звести нанівець військову перемогу над Англією. На першій сесії першого американського Конґресу Гамілтонові доручено приготовити загальний плян оздоровлення фінансів. На наступній сесії новий секретар скарбу цей плян представив.

Головні пункти цього пляну такі: державна скарбниця має знайти фонди, щоб сплатити заборгованість Конґресу і перебрати на себе борги всіх стейтів, фінанси яких були в хаотичному стані. Цей проєкт викликав гостру опозицію, бо частина заборгованости виникла внаслідок спекуляції. Чи мали б з цього користати несовісні? — запитували противники пляну Гамілтона. Але молодий секретар скарбу не здавав своїх позицій. Він твердив, що повне довір'я до кредитів можна привернути тільки тоді, коли держава зобов'яжеться сплатити всі свої борги, які вона затягнула в формі бондів, виданих нею під час війни. Частинне сплачення боргів дасть тільки частинне, а не повне довір'я, якого конче потрібно в господарському житті, — твердив Гамілтон.

Гамілтонові вдалося здобути підтримку державного секретаря Томаса Джефферсона, і так федеральна скарбниця мала привести до ладу заборгованість усіх стейтів. Ці фінансові операції Гамілтона привернули до молодої держави довір'я в самій країні і закордоном, і бонди нового уряду радо приймали нарівні з готівкою, а уряд дістав нові позички закордоном.

Першому секретареві скарбу вдалося переforсувати ухвалу про організацію Федерального банку, хоч проти цього був Джефферсон, який твердив, що це противилося б федеральній конституції і порушувало б права окремих стейтів. Законопроєкт ухвалили вже були обидві палати Конґресу, але завагався його підписати президент Вашинґтон, коли почув твердження Джефферсона про його неконституційність. Проте, Гамілтонові вдалося переконати Вашинґтона в тому, що федеральний уряд має право узаконнювати такого роду рішення Конґресу.

На початку другої каденції президента Вашинґтона (1792 — 1796) Гамілтон стояв уже на вершку своїх впливів, був правою рукою президента, тряс Федералістичною партією, керував економікою країни і мав вплив і на інші департаменти.

Ці його успіхи наробили йому чимало ворогів, між якими були і його давніші приятелі та політичні однодумці: Арон Бир, Томас Джефферсон і Джеймс Медісон, які закидали Гамілтонові прихильність до монархізму та до англійської форми влади. Противники Гамілтона твердили, що він ненавидить простих людей, хоч у своєму „Федералісті" Гамілтон високо оцінював народні маси і до них в першу чергу звертався. Вороги твердили також, що Гамілтон збагачується на високій державній посаді, хоч в дійсності як секретар скарбу він діставав лише 3.000 долярів на рік, тоді як адвокатська практика, яку він покинув для державної служби, давала йому в три рази більші прибутки.

Противники оскаржували Гамілтона і в інших недемократичних діяннях, зокрема в тому, що був він нібито противником громадянських вольностей, хоч в дійсності він заявляв, що „воля преси засновується на тому, щоб часописи могли писати правду, і щоб не можна було їх за те карати, якщо вони керуються добрими мотивами".

В 1804 році Гамілтон, побоючись, щоб Арон Бирр не зробив сецесії Північної Конфедерації з Унії, ужив всього свого впливу, щоб не допустити його до вибору на губернатора стейту Ню Йорк. Чотири місяці пізніше Бирр за якусь словесну образу викликав Гамілтона на поєдинок, і він прийняв цей виклик, хоч в засаді був противником полагоджування спорів подібним способом. Поєдинок відбувся 11-го липня 1804 року, а 12-го липня того ж року Гамілтон на 47-му році життя від одержаної в поєдинку рани помер.

Смерть Гамілтона деякі патріоти вважали за національну катастрофу. Американські історики однозгідно твердять, що Гамілтон був надзвичайно здібною людиною і що всі свої здібності та сили віддав він праці для добра молодої американської держави. Всі закиди сучасних Гамілтонові противників спростували пізніші дослідники, і цього року вся нація відзначає 200-річчя з дня його народин.

ДРУКОВАНЕ СЛОВО В ПІДСОВЄТСЬКІЙ УКРАЇНІ

Міністерство Культури в Москві видало збірку статистичних матеріялів п. н. „Печать СССР в 1955 году" (190 стор.), з якої зачерпуємо деякі інформації про друковане слово підсовєтської України.

Не маємо, звичайно, можливости встановити вірогідність поданих у збірнику цифрових даних, але з того, що в ньому знаходимо, видно, який величезний пропагандивний пресовий апарат розбудували московські большевики на Україні і з якою вирахуваною послідовністю ведуть вони русифікаторську політику серед поневолених Москвою народів.

Щоб читач легше орієнтувався, порівнюючи наведені нижче статистичні дані, пригадаємо, що населення (за совєтськими джерелами з 1939 і 1954 рр.) цілого Совєтського Союзу становить 200.-200.000 осіб, з чого РСФСР (Російської Соціялістичної Федеративної Совєтської Республіки) — 108.800.000 і УССР (Української Соціялістичної Совєтської Республіки) — 42.000.000.

З таблиці 6-ої зазначеного збірника, що подає кількість книжок, випущених окремими видавництвами т. зв. союзних республік, бачимо, що протягом 1955 року в РСФСР видано книжок 36.082 назви, накладом 808.384.000 примірників, а на Україні за той самий час — 4.821, накладом 86.268.000 примірників, або в 7 разів менше кількістю назв і майже в 9,4 раза менше накладом. Але це ще не значить, що всі зазначені книжки, видані на Україні, видрукувані українською мовою.

З таблиці 8-ої про видання книжок окремими мовами народів Совєтського Союзу довідуємось, що за 1955 рік в Україні видано українською мовою лише 1.782 оригінальні книжки та в перекладах на українську мову 602, разом 2.384 книжки загальним накладам 63.509.000 примірників. А подана вище цифра 36.082 книжки, виданих в РСФСР російською мовою, зростає до 37.925, коли додати до неї книжки, видані російською мовою в „союзних республіках". Значить, в російській мові книжок у 1955 році видано в СССР майже в 16 разів більше як в українській.

Ще яскравіше виглядатиме „соціялістична рівність" розвитку національних культур у Совєтському Союзі, якщо порівняти його в періоді часу від 1946 до 1955 року, тобто за десять років, коли то видано в російській мові 292.-965 назв книжок, а в українській мові лише 18.250, або 1/16 частину того, що видано в Росії. До того ще треба взяти на увагу факт, що із загального числа видрукуваних за цей період на Україні 18.250 назв книжок лише 13.513 було оригінальних українських книжок, а 4.373 були перекладені, при чому з них 4.231 перекладено з тої ж таки російської мови, 177 — з інших мов народів СССР і тільки 329 — з мов західньо-европейських. Це — за десять років в країні з 42-мільйоновим населенням!

В таблиці 10-ій знаходимо дані про видання книжок у союзних республіках російською й іншими мовами народів СССР за 1955 рік. З неї (не зважаючи на деяку розбіжність даних з іншими таблицями) бачимо, що на Україні в тому році російською мовою видано 2.344 і українською 2.378 назв книжок. Отже, майже порівну мовою окупанта і мовою місцевого населення. Але з того числа оригінальних російських книжок видано 2.313, а українських лише 1.782, бо решта це: 496 книжок, перекладених з російської мови, 28 — з інших мов народів СССР і 72 — з мов західньо-европейських. Значить, російськими книжками засипає Москва український народ не лише з видавництв, що знаходяться в Росії (РСФСР), а й з тих „українських" видавництв, що, немов гриби по дощі, повиростали в Києві, Львові, Харкові, Дніпропетровську...

В таблиці 11-ій знаходимо такі красномовні цифри про рух перекладної літератури: у 1955 році перекладено на інші (в тому числі на українську) мови російських книжок 6.910, а українських за той же час на інші мови — 140.

А ось деякі цифри про видання книжок на Україні за тематичними розділами. І так, із загального числа 4.821 виданих у 1955 році книжок припадало на: марксизм-ленінізм, КПСС, комсомол, політекономію та ін. — 561 назва, на природничі науки і математику — 300, техніку й промисловість — 693, сільське господарство (колгоспно-соціялістичне) — 824, медицину — 380, культуру — освіту — 431, красне письменство — 586 (з того російське 191), мистецтво — 131, релігію — 9 та ін.

Окремо подає таблиця 21-ша видання книжок і брошур про „досвід передовиків соціялістичної праці". З цієї таблиці бачимо, що в 1955 році видано на Україні такого роду пропаґандивної макулятури 415 назв (до того ж в РСФСР — 2.050), накладом 2.699.000 (в РСФСР — 14.156.000).

Згідно з таблицею 34-ою, на Україні у 1955 році виходило різного роду журналів 46 (українською мовою — 34), „бльокнотів агітатора" — 36, періодичних збірників — 139 і бюлетенів — 24. Енциклопедій і довідників різного характеру в РСФСР у 1955 р. видано 28 накладом 3.559.000 прим., а на Україні за той самий час всього лише... один довідник (не зазначено, який саме) накладом 8.000 прим. При цій нагоді варто пригадати, що підготовлювана в Харкові за Скрипника загальна енциклопедія світу так таки й не побачила, а в Західній Україні, до її „возз'єднання", ще на початках 1930-х років видано тритомову загальну енциклопедію.

Газет в Совєтському Союзі у 1955 році виходило 7.246 разовим накладом 48.700.000 річним накладом 10.282.000.-000 і пересічним разовим накладом 6.700 примірників. На Україні виходила 1.061 газета річним накладом 1.078.-669.000, з того республіканських 13 газет накладом 416.566.000, обласних — 51 накладом 415.145.000, міських і районових — 823 накладом 234.273.000 і „низових" — 174 накладом 12.685.000. В кожній області України виходить від 31 до 52 обласних газет накладом від 85.000 (Волинська область) до 2.-128.000 (Київщина) примірників. Українською мовою виходить на Україні 800 газет (російською 253 і іншими мовами 8) річним накладом 699.829.000 прим. (російською мовою 372.165.000 та іншими 6.675.000) і пересічним накладом 4.800 примірників (російською мовою 7.000 примірників і іншими 3.500 примірників).

Увесь цей колосальний пресовий апарат на Україні є, власне кажучи, апаратом копіювальним, що в перекладі на українську мову або й в тій же російській мові подає читачам, які жадної іншої, крім совєтської, преси не мають, щоденний зміст центральних московських газет, затруюючи їхні душі московсько-большевицьким дурманом.

В. С-ко

Р. Смаль-Стоцький

ЗБОРИ АМЕРИКАНСЬКИХ ІСТОРИКІВ

(2)

Пообіді від 2.30 до 5 години засідала секція „Централька Европа в 20-тім столітті" під головуванням професора А. Мея, Рочестер університет. Два реферати відносилися і до наших справ. Проф. Г. Корд — Маєр, Помона каледж, говорив на тему „Середня Европа 1890 — 1920 років", а колишній канцлер Австрії К. Шушніґ, Ст. Луїс університет, — „Питання меншин в Австрії". Перший промовець звів усі історичні процеси в Середній Европі до знаменників: націоналізм, лібералізм, і необмежена свобода — лисифер — в економіці — а мені була нагода в дискусії звернути увагу молодого науковця, американця німецького роду, на те, що тодішня ґенерація жила й конфліктами ширших концепцій, як: панславізм — панґерманізм, конфлікт російського імперіялізму з ліберальною Австрією і її народами, пляни Берлін-Багдад, що зактуалізували ідею самостійної України, конфлікт московського православія з католицизмом, плян реорганізації Австро-Угорщини в наддунайську монархічну Швайцарію з вирішенням національних проблем, які пропаґував сам проф. Тома Масарик, пізніший президент Чехословаччини. Канцлер Шушніґ подав для старої Австрії (1910 року) ось таку статистику: німців було 36%, слов'ян 61%, італійців 2%, румунів 1%; для Східньої Галичини він встановив польську більшість 59%, заявивши, що „рутени" не мали власної історичної минувщини. Загальна ціль доповіді була — встановити тезу, що Австрія не денаціоналізувала народів, не германізувала їх. В дискусії я ствердив, що назва доповіді канцлера Шушніґа — це непорозуміння, бо на підставі ним поданої статистики Австрія мала одну меншість — це самі німці; я вияснив також, що польська більшість у Східній Галичині була осягнена зарахуванням жидів до польської нації, далі, що офіціяльний титул австрійського цісаря, як короля Галичини і Володимирії, спростовує думку Шушніґа про недержавну минувшину українців; я признав, назагал, правильною тезу Шушніґа про те, що Австрія не ґерманізувала ненімецькі народи, але підкреслив, що її влада створювала безнастанно конфлікти поміж народами, щоб німці могли панувати: в Чехії — конфлікт чесько-німецький, у Галичині — конфлікт українсько-польський, далі конфлікти словінсько-німецький, італійсько-німецький і українсько-румунський у Буковині, що його зліквідував білий крук поміж австрійськими бюрократами, князь Конрад Гогенльоге — Шілінґсфірст, людина чесна й справедлива.

Наступний день, в суботу о 10 год. почала свою працю секція „1905-ий рік в Росії" під головуванням проф. Б. Морлея, Огайо, Стейт університет, з двома доповідями: проф. Т. фон Лауе п. н. „Діяльність Вітте — революція згори" і проф. С. Барона, Ґрінел Каледж, п. н. „Плеханов — революція знизу". Перший доповідач зробив з Вітте якогось політичного Гамлета, містика, повного різних противенств, то лібе-рала, то реакціонера — а я в особистій розмові з ним покликався на померлого проф. Ота Геча з Берлінського університету, що вияснює ці всі скоки дуже просто, а саме — як наслідок сифілісу, на який тоді ще не знали ліку і який вкінці руйнував мозок і всяку логіку. В дискусії над Плехановим я дістав слово для заяви і ствердив, що доповідач вилучив чи не найважливіше питання з Плеханова, а саме національне питання Росії. Я покликався на спомини Тихомірова, в

(Закінчення на стороні 5-ій)

МАТЕРІ

Ти все питала, все шукала,
Де та могила, де земля,
Що трьох синів твоїх сховала,
В свої обійми узяла.

Ти все питала, все шукала,
Де ті вітри, і звідки дмуть,
Що того літа провівали
Синам-вояклм трудну путь.

Ти все питала, все шукала,
То зір, то місяця вгорі —
Вони ж бо землю осявали
Синам останньої пори.

Ти все питала, все шукала,
Аж доки в полі і сама
Зигзицею, луною стала —
Шумиш в вітрах, ідеш в громах.

— — — — — — —

Чи гомонять, чи сплять діброви,
Чи спів несуть птахи степам —
То чути матері там мову,
То чути — мати ходить там...

ПАВЛО УСЕНКО

Ольга Мак

КОРЧМА „ЧОРНОЇ КІШКИ"

(6)

Світ мені пішов обертом, і я одурів цілком. Так, одурів! Та як і можна було не одуріти? Отак несподівано, можна сказати, як грім з ясного неба, спадає в обійми старого кавалера дівчина, як перлина, як мрія, як казка, лащиться, обіймає, вабить, обіцяє райські розкоші... Ех, Боже ти мій! Та мені така фея й уві сні ніколи не приснилася! І коли я в ту мить не вибухнув, як бомба, то лише тому, що був спаралізований надміром почувань.

— Гаразд, — сказав я, і голос мій, що вийшов з пересохлого горла, був подібний до скрипу зіпсованого грамофона. — Ходім...

— Дякую тобі! — тихо скрикнула Юліянна, притягнула мене до себе і припала до моїх уст таким гарячим, таким шпарким поцілунком, що я мало не зомлів.

Але це тривало дуже коротко. Дівчина відірвалася від мене, шепнула: „Свічка!" — і метнулася до комоди. Свічка погасла, і ми опинилися в цілковитій темряві.

Що було далі — пригадую собі дуже невиразно, немов би крізь якусь густу запону. Знаю лише, що ми вийшли на коридор, дійшли до його кінця, звернули і почали спускатися сходами вниз. Ішли навпотемки, кудись завертали, ще раз завертали і ще спускалися сходами. Я тримався Юліянниної руки, а вона тулилася до мене і щось весь час шепотіла. Орієнтувалася прекрасно, так, ніби й справді бачила в темряві, як кішка. Врешті, коли ми увійшли кудись через якісь двері, а на мене війнуло запахом землі й цвілі, я догадався, що ми зійшли в пивницю. В Юліянниних руках звідкись з'явилася запалена ліхтарня і лом. Вона мені наказала пхати лом у шпару поміж грубими колодами стіни й розсувати їх. При тому заохочувала, лащилася і наглила, наглила, щоб усе робити скоріше. Я слухав її автоматично і робив так, як вона хотіла. Здається, що розсунути колоди було справою нелегкою, але я їх таки розсунув, а за ними показалися двері, що вели до другої, ще глибшої пивниці. Ми зійшли в неї знову ж таки сходами й ішли досить довго. В одному місці хід поширився у якусь ніби каплицю з грубими мурованими стінами і стрільчастим склепінням, де стояла велика залізна скриня, замкнена тяжкими колодками. Тут Юліянна зупинилася і щось пояснювала мені, показуючи на скриню. Потім ми йшли далі.

Нарешті, дівчина привела мене до інших сходів, що вели вгору, показала на двері, якими вони кінчалися, і знову пояснювала, пояснювала, питаючи, чи я добре зрозумів. Я хитав головою, відповідав, хоч не розумів ні одного слова. І лише тоді, коли дівчина ще раз обпалила мене поцілунком і щезла, я трохи опам'ятався. Потер чоло і став збирати свої думки.

— Чого вона, властиво, хотіла від мене?.. Що я маю робити?..

Поволі притомність верталася до мене, і я починав собі все пригадувати і розуміти:

— Отже, я маю вийти тими сходами нагору і відчинити двері. Ці двері потайні, непомітні з другого боку ведуть до якоїсь кімнати. Ключ є з цього боку. Я маю відімкнути двері, увійти тихо в кімнату, знайти там якусь залізну шкатулу, забрати її і вернутися назад. Двері мушу замкнути знову, обов'язково замкнути, бо від того багато залежить. Кімната є порожня, але за другими дверима стоїть варта, так що я мушу все робити якомога тихіше. Але, на випадок чого, у мене в руці є затрусний стилет...

Тут я скрикнув і відкинув геть блискучий предмет, що його тримав у руці. Стилет тихенько дзвякнув об камінні сходи і щез. А мене почало трясти так, що я ледве втримував у другій руці танцюючий ліхтар. Обтираючи рукавом холодний піт на чолі, тупцював нерішуче на місці й пригадував все те, що казала Юліянна:

Забрати шкатулку і вернутися назад до тієї каплиці зі стрільчастим склепінням, там сісти і чекати повороту дівчини. Вона не могла бути зі мною, бо її відсутність можуть помітити гості. А я маю все робити дуже скоро і точно дотримуватися її вказівок. В шкатулі лежить дуже важний папір, який належить Франсіскові і який має перейти у власність дядька Крістіяно перед підписанням шлюбного контракту. Без нього Крістіяно не віддасть руки племінниці Франсіскові. Коли я викраду шкатулу з папером, заручини не відбудуться, зате Юліянна стане для мене тим, чим я схочу. Перша винагорода від дівчини мене чекала там, біля великої кованої скрині, зараз же, як вона вернеться по мене, через кільканадцять хвилин...

Пам'ять моя тепер працювала напрочуд точно й виразно, не оминаючи найменшої дрібниці й послужливо підсуваючи всі деталі мандрівки з таємничою дівчиною в підземеллі. Я навіть пригадав собі тепер її лиховісний погляд, відтінки голосу, шелест сукні і блиск кривавих рубінів на шиї та на руках. Пригадував усе точно, ніби дивився на екран, де була занотована вся наша виправа від моменту, коли погасла свічка, аж до того моменту, коли Юліянна мене востаннє поцілувала і, майнувши білою сукнею, щезла в темені хідника. Лишила мені ліхтарню, пішла сама без світла, не боялася...

І мене напав панічний жах. Такий жах, що зуби дзвеніли, ноги ламалися в колінах, а по спині холодними струмочками збігав піт. Однак, при тому всьому я відчув, що ніяка сила мене не примусить піти по шкатулу! Коли б не той стилет — може й пішов би, навіть наражаючи власне життя. Але так — нізащо! Дівчина, що дає затрусний стилет у руки, посилає на вбивство, а сама при тому цілує і обіцяє все — не може бути чесною людиною. Ні, ні!.. А цей її страшний котячий погляд, ці фосфоричні очі, — хіба ж це погляд людини? Це — погляд страшного, кровожадного звіра.

І я, зібравши всі свої сили, обернувся від сходів і побіг назад. Біг так скоро, що дух забивало, а однак видавалося, що ноги вростають за кожним кроком в землю, і я стою на місці. Я спотикався, бився об стіни, мало не впав кілька разів, але врешті таки добіг до скрині. Тут зупинився і, з трудом переводячи дух, сів. Вирішив чекати на Юліянну там, де вона хотіла. Але тут мав їй сказати, що не хочу ніякої винагороди і ні по які шкатули не піду — хай робить собі, що хоче.

Література мистецтво розвага

Р. Володимир

МІСТУ ЛЕВА

На золотастих струнах сонця
Прекрасний, мов із казки, світ...
Таким ввижаєшся вигнанцям
О, Львове, вже від довгих літ.
Твій подих, думи запальні
Тут держать нас, на чужині.

Ти нам немов цілюща сила,
Ти — віддих рідної землі,
Й краса не хитра, а вдумлива,
Й анали, писані в огні.
Левине місто, з далини
Ще раз до чину нас надхни!

Хай княжий слід твоєї слави
Нових борців у бій веде,
Хай злочин, що несуть вандали,
Вночі не дасть нам спати, й вдень
Ніхто спочити, щоб не смів,
Коли уярмлений ще Львів!

Л. Луців

ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР І ЙОГО АВТОР

(Анатоль Юриняк. Літературний твір і його автор. Видавництво „Перемога", Буенос-Айрес, 1955, ст. 296).

Літературний твір і його автор, — це така широка і вдячна тема, що про неї написано досі багато праць. Вона цікавить не тільки фахівців від літератури, бо й широкий читач радо взяв би в руки книжку, яка розказувала б йому в цікавій і популярній формі про відношення автора до літературного твору.

В нашій літературно-критичній продукції в вільному світі мало пишеться на цю тему, тому читач радо візьме в руки книжку Анатоля Юриняка, яка містить 56-сторінкову розвідку на цю тему, а крім того, ще й критичні нариси, нотатки та ювілейні статті про різних наших письменників.

В „післямові автора" написано, що в цій розвідці читач зможе знайти „глибшу аналізу літературно-мистецьких явищ", а в „передмові" від Видавництва додано ще, що ця розвідка „може правити за посібник літературознавства і літературної критики для студентів, як також для літературних гуртків із певним рівнем підготовки".

Виданням цієї книжки відзначено 10-річчя літературної діяльности автора в вільному світі, бо на рідних землях він не міг писати. З передмови довідуємося, що Юриняк — це один із псевдонімів автора, бо він користується ще й іншими прибраними прізвищами. (Читач міг би дивуватися, чому автор вживає псевдонімів, дозволяючи одночасно містити свою фотографію в згаданій книжці).

Та вертаймося до розвідки „Літературний твір і його автор".

Автор поділив її на 11 коротких розділів: 1. Мистецтво — чинник життя; 2. „Ідеї — образи"; 3. „Форма" й „ідейний зміст"; 4. „Утвердження індивідуальности" і „світ мистця"; 5. Життя літературного твору. Світові образи — носії „вічних" ідей; 6. Національне і вселюдське в мистецтві і його творцях. 7. „Переосмислення" образів. Історизм і леґенда; 8. Мистецьке утвердження і заперечення дійсности; 9. „Поетичне надхнення". Культура слова; 10. Справжній і фальшивий голос письменника; 11. „Свій" читач і контакт із ним автора.

Вже з цього переліку розділів видко, що Юриняк схильний оцінювати літературний твір із соціологічного становища та звертати увагу більш на зміст, як на мистецьку форму літературних творів.

Оце занедбання формальної сторінки в літературних творах, мабуть, спричинило й те, що автор не вияснив, зараз же на початку своєї розвідки, що треба розуміти під поняттями „форма" й „ідейний зміст", хоч в автора є окремий розділ, який має інформувати про „форму" й „ідейний зміст". Він пише: „Вичуття форми в письменника має бути інтеґральне. Мова бо не лише про форму „образів-персонажів", образів суспільних явищ та явищ природи, але і про форму літературно - мистецького факту як цілости. То ж потрібне вичуття форми і в пляні деталічної точности, і в пляні загальної величини; в пляні просторовому, але і в пляні ритму, темпу дії".

Все це не зрозуміле читачеві, якому автор не виявив, що він розуміє під поняттям „форми" та „змісту". А шкода, бо ж деякі літературні теоретики всю свою науку про літературні твори основують на відношенні „ідеї" до „форми", розглядаючи цю справу з різних становищ та вияснюючи терміни, якими послуговуються.

В восьмому розділі автор вірно пише про те, що письменники *мовою поетичних* образів „утверджують" або деколи „заперечують" даний панівний стиль життя". Юриняк твердить, що в дотеперішньому розвитку української літератури плідніша була лінія заперечення. „Найкращі твори нашого письменства позначені духом протесту, гострої боротьби проти панівної духовости, бо ця духовість була аранжована ворогом-гнобителем і позначена його печаттю".

Гадаємо, що коли б ми виходили з цього становища, то могли б пояснити і те дивне для нас явище, що досі не вдалося жадному нашому еміграційному письменникові змалювати вірно позитивних типів своїх героїв. Герої творів Осьмачки і Багряного, аж до найновішої повісти Ольги Мак „Чудасій" — якісь ненормальні, хоч в задумах їхніх авторів вони повинні бути позитивними персонажами.

Автор твердить: „Від часу Мазепиної поразки під Полтавою духово - культурна дійсність на всьому обширі українських земель була для нашої свідомости відразливою. Ми були силою упряжені до чужого воза, і наші мистці мусіли повсякчас або тужити за минулим доби Козаччини, відкидаючи сучасне, або з силою поривватися вперед, жити візіями в майбутнє".

Такий стан існує й тепер на українських землях, не є вільні від отого „мистецького заперечування" і ті наші письменники, які опинилися на еміграції.

Автор не згадав ані єдиним словом, чи він користав із праць якихсь попередників на цьому полі. Це він повинен був зробити тим більше, що свою розвідку призначив для студентів, які можуть зацікавитися деякими проблемами, що про них тільки згадується в книжці.

І так читач міг би зацікавитися тим, як народжується „ідея" якогось твору, як окремі письменники працюють над зібраним матеріялом (роблять пляни, пишуть в чорновику і т. п.); літературний твір можна оцінювати також із становища психологічного, естетичного; ті, що вивчають літературні твори, не є байдужі й до композиції більших творів. Коли читаємо велику поему теперішнього письменника, то жалуємо, що він оповідає події хронологічним ладом, а *прецінь більш як* 100 років тому Т. Шевченко свої „Гайдамаки" таки „компонував".

Авторова розвідка надто мала, він заторкнув багато проблем, але не вияснив їх докладно. Автор повинен продовжувати свої студії в цьому напрямі і написати на цю тему довшу працю.

Ми згадали на початку, що щиро вітаємо появу книжки Анатоля Юриняка. Ті наші люди, які цікавляться писаним словом, радо прочитають цю книжку, і хоч не будуть погоджуватися з усіми авторовими висновками, то будуть йому вдячні за те, що дав їм нагоду затримати свою увагу на деяких проблемах в зв'язку з нашою літературою, давнішою і теперішньою, тією, що твориться на наших очах.

Софія Парфанович

ЗАПАХ ЗЕМЛІ

Не так щастя,
Як той води
Моя душа прагне.
М. Шашкевич

Поплуталися стежки наші, наче нитки, що їх хтось вимотав з клубка. І вузлів нав'язалося багато та різноманітних на далеких і близьких континентах мадрівок наших.

Міста-вузли важні, інколи рокoвані. Прекрасні міста Европи, матері нашої, і безконечновуличні міста Нового Континенту, що мерехкотять кольоровим намистом серед нічної темені. Як же, справді, пахнули вони в оті дні, коли ми покинули їх, і певно ще досі пахнуть міста ці нашого минулого? Зеленню пахнули надвисляні Вали Краківські. Вінком вони припали до стіп королівських замків та до мурів і башт, що об них били хвилі історії нашої. І сильний вітер зі Сходу ніс аж до Вавельської висоти пахощі українського чорноземного степу. Його щквал кидав пах крови на королівські могили, що спали віковим сном у вавельській катедрі. Але як стихав шквал-вітер, припадав долі й крутив та вертів пил доріг наших і присипував ним шляхи, щоб вороття не стало. Мішався терпкий запах крови з нудним і пісним запахом дорожнього пилу.

Так бувало в віки прежні. Так було й тоді, коли ми покидали землі рідні. Ключ історії повернувся в срібному краківському замку і зачинив ворота до землі нашої.

Міста Европи лягли на наших шляхах, як клямри на разках намиста.

Трояндами пахнули містові садки Чеської Праги. Ми були там колись після перших пропащих воєнних змагів. З книжками під пахою ми бігли на виклади, і нам здавалося в дні юности нашої, що світ широкий і принадний перед нами. Троядами пахнули стежки садків, коли ми крадьки зривали по одній, щоб донести до студентської кімнатки разом із спомином поцілунків, крадених серед троянднх кущів тих запашних. Ми були молоді і повні радости і мали ми кілька дрібних монет при собі, щоб купити собі в студентській мензі вечерю. Але тим солодше пахнули крадені троянди і тим принадніше видавалося життя.

Оце тепер спомином молодости пахнуть садки Золотої Праги, що досипляє свій сон королівський на горбовині Граду.

Чадом залізниць і згарищ та відразливим духом румовиська пахнули міста дальших мандрівок наших. Але весна не дозволяла відібрати собі чар навіть на румовиськах. І тому конваліями пахнули надмайнові луги в Гайдельберґу. Цілими кошами їх, цілими збоччями гір, що по них ходили і мріяли та творили покоління вчених і поетів німецького племени.

Бузком пахнули оази зелені серед руїн Авґсбурґу. Королівським фіолетом лягав цей запах на куби бруку під копита Максиміліянових коней. Це бо в'їздить він стройно і збройно в брами червоних авґсбурзьких мурів. На них цвітуть фіялки й наче аметистовим поясом оперізують місто Лютера, Фуґерів і Вельзерів.

Акаціями пахнули гаї Центрального Кладовища цісарського Відня, а коли Інсбрук горів і валився — на полонинах альпійських цвіли й пахнули снігом дрібні високогірські квіточки.

Боже мій! —Як пахнули міста Европи, матері нашої!

Але ж: як пахнули вулиці нашого міста, нашого Львова? Нагадуєте собі? Каштанами, білорожевими їхніми свічами пахнули збоччя Цитаделі, коли дітьми ще ми гралися у їхніх стіп. І пахнули так тоді, коли, держачи в долоні руку коханої дівчини, ви йшли затіненими доріжками, поринаючи в похмілля першого кохання. —І пахнули теж тоді, коли після листопадової громовиці весна прибрала щерби й вирви мурів та замаїла їх білопінним квітом каштанових свіч. Пахнули вони так же й весною сорок першого року, коли небо горіло вибухами й загравою пожеж.

Гей, чи пахнуть вони тепер, вони, каштани нашої юности?! Невже вони залишились там без нас і цвісти й пахнути віковічно?

О! Як пахнули липи гарячих літніх днів! Як пахнула ними Пекарська, коли ми бігли нею на виклади й насилу здавлювали мрії й тугу. Просектори й ляборaторії ковтали нас тоді, і мріям було треба було кінчитися: це бо іспити тяжіли примарами над літами молодости нашої. Але не гасла туга. Вона виривалася в простір і крізь вікна викладових заль линула в світ. Нас кликали в мандрівку пахощі розцвілих лук і свіжих сінокосів. О, як пахнув блакитний простір піль і фіолет гір наших! Він стелився любовно на вулицях Львова і солодкими вечірніми сутінками вривався в нашу кімнату. Ви пригадуєте собі широко відкриті вікна — без решіток — і чарівні пахощі ночі? Бузок і ясмін, черемха і акація, польові квітки і пахощі покосів. О, як пахнула земля наша!

Бензиною і олією пахнуть вулиці міст американських. Але серед тяжкого паху того наших днів ви здержуєтесь в поспіху, що гонить вас. І чуєте, як ниє щось і наче б бракувало чогось серед достатків цих. І питаєте себе: невже пахощів тисячоквітних так хочеться мені?

Вночі ви прокидаєтесь і чуєте, як щось давить ваші груди і смокче. У вікна вривається тяжкий дух землі цієї і кімната ваша повна запаху моторів. Припадаєте до решітки, що рямує ваше вікно, в марній надії, що там за нею є свіжий запах росяної ночі. Але даремно. І тоді ви думаєте: десь далеко, далеко є солодкий, незрівняний запах землі моєї. І ніч ви робите повірницею своєю.

Ви бо нічого не бажаєте, тільки пахощів отих далеких. Аж сон тяжкий придавить вашу свідомість і погасить тугу, що прокинеться інколи вночі.

Осип Залеський

ФРАНЦ ЛІСТ НА УКРАЇНІ

Славний музика, піяніст і композитор Франц Ліст (1811-1886), приятель і великий пропаґатор творів Ріхарда Ваґнера, зачаровував перед сотнею років публіку усієї Европи своєю мистецькою грою та своїми творами, які визначаються не тільки питомим йому стилем і тематикою, але також великим технічним блиском, як хоч би загально знані його „угорські рапсодії". Ким був Франц Ліст за національністю, тяжко сказати. Уродженець Бурґенлянду, західньої країни Мадярщини, яка по першій світовій війні припала Австрії, за батьком німець, брав живу участь у мистецькім житті Мадярщини і взяв багато тем для своїх творів з мадярського фолкльору. Своєю другою батьківщиною вважав Німеччину, з якою в'язала його музична творчість і праця та численні приятелі, а перебував залюбки і в Будапешті на Мадярщині і у Ваймарі в Німеччині, а осінь любив переживати у Римі, де почувався також як дома. Ліст очаровував слухачів музикою і нею здобував славу і... жіночі серця. Його життя повне любовних пригод, з яких хотів очиститися на схилі свого життя, і тому вступив у Римі до монастиря та прийняв був навіть нижчі чернечі свячення. Одна така любовна пригода зустріла його в Україні і полишила сліди в його музичній творчості.

В часі мистецьких подорожей по Европі, концертував він в Петрограді і в Москві, і потому завітав в Україну і дав серію фортепіянових речиталів у Києві, місті, яке тодішні туристи називали найкращим містом Середньої Европи. По останньому концерті, з якого прибуток був призначений на добродійні цілі, наступного ранку дістав Ліст листа зі сторублевим банкнотом, як жертвою на ціль, для якої був призначений прибуток з концерту, й ентузіястичною подякою за його мистецьку гру. Наступного дня Ліст склав візиту авторові цього листа, і цей момент був початком його нової любовної пригоди. Автором листа була княгиня Каролина де Зейн-Віттґенштайн, дружина поміщика-мільйонера з України і царського адьютанта. Княгиня була польського роду, дочка багатого поміщика П. Івановського. Замолоду вийшла вона заміж за князя Віттґенштайна, з походження німця, великого гуляку і людину шорстку у поведінці, що якраз не гармонізувало з духовістю Каролини, яка залюбки студіювала філософію і релігію та цікавилася мистецтвом. По чотирьох роках княгиня розійшлася зі своїм чоловіком і жила зі своєю донечкою у своїх земельних мастках в селі Воронинці на Поділлі. Молода княгиня (28 років життя) причарувала великого мистця Ліста і, в часі його візити у неї в Києві, запросила його на свій двір у Воронинцях. Мистецько влаштоване мешкання княгині, чудова степова природа України, яка нагадувала Лістові мадярські степи-пушти, народні українські пісні, які чув мистець на дворі княгині і від селян прислуги двора і під час праці у полі, як рівнож любов княгині до мистця, так полонили Ліста, що він залишився на дворі княгині від лютого 1847 року, коли то був його останній концерт у Києві, аж по кінець того року. В місяці грудні дав Ліст ще свій останній концерт у м. Єлисаветграді (нинішньому Кіровограді), а з початком 1848 року вернувся у Німеччину, в м. Ваймар, де звичайно перебував. Про час свого побуту у Воронинцях нарікав згодом Ліст перед своєю приятелькою, музичною письменницею *Марією Ліпсіюс (Ля Мара)*, пишучи: „Від кінця 1847 року я не заробив ані цента грою на фортепіяні, навчанням чи дириґентурою. Усе це забрало мені час і гроші".

Під час перебування Ліста у Воронинцях постав його фортепіяновий твір: "Glanes de Woronince" (Жнива у Воронинцях). Є це три транскрипції пісень, з яких перша має заголовок „Баляда України", а темою є пісня „Ой, не ходи, Грицю" друга — це польська пісня Шопена „Гдибим я била слонечком на небє", яку мабуть залюбки співала княгиня, а третя має заголовок „Думка України" з темою „Віють вітри". Цей твір присвятив Ліст молоденькій княгині Марії Віттґенштайн (донечці Каролини) з датою 19 грудня 1847 року.

Перебування Ліста на дворі княгині в Україні відбилося головним відгомоном серед аристократії царської Росії і дійшло аж до царського двора. Щоб оминути неприємностей, княгиня покидає свої добра і з початком 1849 року виїздить у Німеччину у м. Ваймар, до Ліста і замешкує в його палаті на Альтенбурґу. Щоб оминути „злих язиків", Ліст переноситься на мешкання до гостинниці. Під впливом княгині Ліст залишає концертові подорожі і віддається виключно композиторській творчості. Цей час є найплідніщим періодом життя Ліста, це час найбільшого підйому його творчої духовости. Альтенбурґ стає осередком тодішнього мистецького життя Німеччини, в якому гостюють часто визначні музики, як Раф, Бюллов, Тавзіґ, Корнеліюс, Йоахім, ну і Р. Ваґнер. Під впливом спогадів про Україну постає другий твір Ліста з українською тематикою а саме симфонічна поема „Мазепа" (1858). Ця тема мабуть довго не давала спокою Лістові, бо, крім симфонічної поеми для оркестри, написав він ще фортепіяновий твір „Мазепа" у формі фортепіянових етюдів. Симфонічна поема „Мазепа" не сходить до нині з концертових програм першорядних симфонічних оркестр, як один з замітніших творів Ліста, в якім зображений життєвий шлях Мазепи, що закінчується тріюмфальним вибором на гетьмана.

Цей твір, як і загалом симфонічні поеми Ліста, є твором програмової музики, яку започаткував французький композитор Берліоз, а яка має за ціль творити музичні картини, що постають в уяві композитора.

В п'ятдесяті роковини свого життя (1861) старається Ліст в Римі про дозвіл на подружжя з княгинею Віттґенштайн, але її чоловік, з яким вона була тільки сепарована, не погоджується на розвід і тому Ліст не дістав дозволу на вінчання. Це так вплинуло на Ліста, що по кількох роках вступає він у Римі в монастир і в році 1865 дістає нижчі монаші свячення. В цьому часі постають його численні музичні твори з обсягу релігійної музики, він переймається релігійним життям, що відбивається і в листуванні з княгинею. Та чернече життя не вспокоїло на довше бурхливого духа мистця і він у 1869 році дістає звільнення з монастиря, хоч залишає на собі чернечу рясу.

Та це вже не в'яжеться з темою цього нарису.

Олександер Довженко

КОНЧИНА МОГО ПРЕДКА

(Із спогаду „Земля")

Дня 25-го листопада 1956 року далеко від України — на засланні в Москві — помер світової слави кінорежисер і письменник Олександер Петрович Довженко. В історії української кінематографії Покійний записався тривало своїм фільмом „Земля", що в 1930 році на вимогу Москви був знищений. Із спогадів Олекс. Довженка п. н. „Землі „Дніпро" (книжка перша за січень 1955-го року) виходить, що такої ж долі, як фільм, який мав за словами автора „щасливий, але недовгий вік", зазнав і сценарій цього фільму: пропав з усім архівом автора за другої світової війни. Помер Олександер Довженко передчасно, проживши ледве половину того віку, що його дід Семен, головний герой фільму „Земля", пам'яті якого він присвятив свої спогади п. н. „Земля" — подзвіння фільмові під тією ж назвою. Нижче передрукований уривок з згаданих спогадів про постать і смерть діда Семена, що таємничим призначенням долі помер того ж самого року, коли знищено Довженків фільм „Земля" — 1930 р.

Олександер Довженко

Редакція

***

Не знаю, справді так воно було, чи то мені приснилось, чи, може, сни переплелись із спогадами і спогадами про спогади — вже не пригадую. Пам'ятаю тільки, що дід був дуже старий і що скидався він на образ одного з Богів, які охороняли й прикрашували нашу стару хату.

І куди було в садку не глянеш, — десь поміж яблунь, груш, кущів порічок й аґрусу — неодмінно біліла і його ясна борода.

І ще пам'ятаю, — був гарний літній день, і все навколишнє здавалось прекрасним: сад, город, соняшники й мак, і ниви за городом. А в саду, якраз коло погребні, під яблунею, серед яблук і груш, на білому стародавньому рядні, в білій сорочці, весь білий і прозорий від старости й доброти, лежав мій дід Семен, колишній чумак.

Років йому було сто, чи може трохи й менше, але приємно чомусь думати, що саме сто, бо се було давно й красиво. І лежав він, немовби на картині, теж красиво. Здавалось, він якось трохи ніби сяяв, а коли й не сяяв, то так видавалось, бо він посміхався, і була ще неділя і якесь то свято.

Коло діда, на старому яблуневому пні, сидів його давній товариш і побратим Григорій, теж дуже старий, але через відсутність бороди позбавлений божественних рис чоловік. Бороди Григорій не носив, зате мав грізні прокурені вуса, що робили його схожим на якогось стародавнього воїна. Колись, дуже давно, — розповідав нам дід, — Григорій був найдужчим парубком на всю губернію. Ніде по степах від Чернігова й Конотопа до Ставрополя, Бердянська й Ясс, та й до самої навіть Москви, — містами, поміж якими розвозили вони на волах сіль і спирт щось років сорок, ніде ні разу не стрічали такого чоловіка. Був він не дуже балакучий і якийсь ніби потайний, але діда вірно любив і провідував його не менш трьох разів на рік. Одягався охайно, був незмінно пристойний і зосереджений і завжди про щось, здавалось нам, думав. Отак і зараз, — посидів він біля товариша, помовчав і згодом спитав:

— Умираєш, Семене?

— Умираю, Грицьку, — тихо признався дід і, злегенька посміхнувшись, заплющив очі.

Надійшла мати й, відчувши, що діється під яблунею, замислилась.

— Так... Ну, вмирай, — сказав Григорій і одвернувся.

У траві серед яблук-падалок сиділо одне наше дитинча, яке зовсім ще не розуміло життя. Тримаючи в руках яблуко, воно вперто намагалось вкусити його двома своїми першими зубками, але яблуко було чимале, а ротика на нього дитині ще неставало.

— Помирай, Семене — сказав Григорій, — та вже як помреш, подай мені знак з того світу, де ти там будеш — в раю чи в пеклі — і як тобі там.

— Добре, Грицьку, — пообіцяв дід, лаштуючись в останнє чумакування. — Якщо можна буде, неодмінно сповіщу, — приснюсь або привиджусь якось, — лагідно обмірковував він нехитромудрий спосіб потойбічних зносин.

Але, поскільки дід не слабував ні на яку хворобу, він не помер відразу. Навпаки, без усякої сторонньої допомоги він ще легенько підвівся, сів і оглядівся навколо. Від хатини підходили до нього син Опанас і онуки Василь і Орися з полумиском грушок.

— Може б з'їсти чогось? — вголос подумав дід, оглядаючи свій рід і, коли Орися піднесла йому полумисок з грушами, взяв одну, обтер об рукав білої сорочки й почав їсти. Це була його улюблена червонобока дуля, та, мабуть, з'їв уже він всі свої грушки до одної, бо тільки пожував її трохи за звичкою, аж тут серце почало спинятись, і він це зрозумів: відклав грушку набік, опорядив бороду й сорочку, глянув ще раз на всіх, склав руки на грудях і, проказавши з усмішкою:

— Ну, прощайте, вмираю, — тихенько ліг і вмер.

Дідова смерть не викликала ані найменшого зрушення в навколишньому світі: не загримів ні грім у хмарах, ні зловісні блискавки не розкраяли неба врочистим спалахом, ні бурі не повивертали з корінням могутніх дубів.

На полудневому небі так як і було — ні хмаринки. Тиша навколо. Десь тільки яблуко бухнуло м'яко в траву та й усе. Навіть соняшник ніде не похилився. Весь ясний соняшниковий світ стояв нерухомо, наче хор вродливих дітей, що втупили у височінь свої радісні обличчя. А над їх обличчями тихо снували покинуті дідом золоті бджоли.

З дідовим родом теж нічого особливого не сталося. Все склалось якось так до ладу, що близькі, дивившись на нього, не впали ні в скорботу, ні в розпач. Тільки дивне хвилювання на якусь мить пойняло серця нащадків і відчуття врочистої таємниці буття — немовби всі вони раптом торкнулися безмежности часу і його гармонійних законів. До того ж і дід, хоч і помер, проте не захотів розлучитися з усмішкою, і вона тихо сяяла на його обличчі. Треба сказати, він і за життя не мав героїчних рис.

— Грушки любив, — з суновитою посмішкою промовив до Орисі її старший брат сількор Василь і знову глянув на діда. Виконавши все, що було *йому призначене*, предок лежав під яблунею, склавши на грудях поверх сорочки старі свої мозолі.

***

Все, що тут написано, в кінокартину, звичайно, не входило, та навряд чи воно там і потрібне. Писалося ж це в ім'я доброго звичаю і з поваги до свого роду, а в деякій мірі на пораду артистам.

Артист, який являтиме людству незначну дідову персону, повинен, проте, мати ряд особистих достоїностей, без яких жадні мистецькі засоби не поможуть йому зберегти усмішку після смерти...

Артист мав бути не високий на зріст, але й не малий, широкий у плечах, сіроокий, з високим ясним чолом і тою усмішкою, яку так приємно тепер згадувати. І щоб умів також репрезентант мого діда орудувати косою, вилами, ціпом, або зробити хату чи змайструвати воза без єдиного шматочка заліза, — одне слово, зробити всяку корисну річ спритно й весело. І щоб не боявся ні дощу, ні снігу, ні далекої дороги, ані щось важке нести на плечах. На війні, якщо артиста буде призвано, щоб не лінувався ходити в атаки й контратаки, чи в розвідку, та вмів не їсти по три-чотири дні, не втрачаючи сили духу. Щоб охоче копав бліндажі, або витягав з багнюки гармату чи десь чужий автомобіль. Щоб умів розмовляти приязно не тільки з начальством чи з простими людьми, а й з конем, телятами, з сонцем у небі і навіть травами на землі. Тоді це буде вилитий дід. Коли ж не пощастить знайти такого артиста і зображатиме його підтоптаний п'яничка або хвалько, який в загальній ситуації підпав якось під нагородження і зразу ж задер ніс, якщо буде це артист, для якого світ існує лише остільки, оскільки він обертається навколо його особи, — тоді не нарікайте на небіжчика — винувате мистецтво.

Так от, приблизно, пригадується мені тиха кончина мого предка, що сталась влітку 1930 року під яблунею в садку, огородженому його ж руками акуратним тином.

Євген Онацький

ЖИТТЯ ВИМАГАЄ ВИБОРУ

Велике число мадярських патріотів, опинившись перед дилемою — витримувати рабство і приниження московського комуністичного режиму чи прийняти смерть у нерівній і безнадійній боротьбі з московськими танками та іншими знаряддями тиранії, що ними розпоряджає сучасна тоталітарна держава, вибрали смерть.

Той геройський спротив мадярських героїв - повстанців, озброєних тільки в кулемети та в рушниці, могутнім панцерним дивізіям імперіялістичної червоної Москви, сповнив увесь світ подивом перед цією силою духу, перед цим свідомим вибором смерти, що одночасно звучить у всьому світі, як життєдайний заклик до боротьби за свободу всіх народів і за право кожної людини не тільки животіти, як безсловесна тварина, без власної думки і власної творчої ініціятиви, але й жити дійсно, згідно з голосом власного сумління, що часто буває проявом іскри Божої.

Треба було вибрати, коли прийшов рішучий момент, і десятки тисяч мадярів вибрали: вони воліли смерть, ніж поневолення; вони воліли боротьбу до загину, ніж мати постійний колоніяльний, виснажливий визиск паразитарної і хижої Москви.

Так вибрав колись смерть атенський мудрець Сократ, що волів випити чарку цикути, ніж відмовитися від того, що вважав правдою, а що тодішня грецька держава була визнала за... думку, надто їй небезпечну.

Людина все життя своє мусить вибирати. І від того, як і що вона вибирає, залежить уся дальша її доля і роля у світі, залежить розвиток її характеру. Бо тільки шляхом отого постійного вибору, що його від нас вимагає життя, знаходимо ми потрібний нам шлях і куємо свій характер. Вибираючи одне, ми відмовляємося тим самим від іншого, і це примушує нас цінити самообмеження, це примушує нас розуміти, що, раз вибравши самі добровільно той чи інших шлях, мусимо — якщо не хочемо зрадити себе в своїх власних очах і в свому власному почуванні гідности — іти цим добровільно обраним шляхом.

Доцільний вибір, як писала колись у нас Дарія Віконська, вимагає виразного розрізнення важливого від речей другорядних, побічних. Вирішити, що в той чи інший момент і взагалі в житті підставове, головне, найважливіше, а що другорядне, — належить до одного з перших обов'язків кожної людини, а особливо кожного громадського чи суспільного діяча. Хто, наприклад, не бачить, що ще досі знаходяться люди, які живуть спогадами і переживаннями з давноминулих літ, які можуть і повинні давати нам корисний матеріял для міркувань і студій, але ніколи не повинні заступати нам підставових цілей нашої теперішньої діяльности? Говорячи конкретно: знаходяться ще досі люди, які носять ще в собі спогади й переживання з тих часів, коли ми, українці, мусіли змагатися на рідних землях і на еміґрації аж проти чотирьох окупантів, серед яких знаходилися між іншим не тільки поляки й румуни, але й мадяри, що за часів Карпатської України записалися в нашій пам'яті далеко не так блискуче, як вони записуються тепер, у своїй лицарсько - геройчній боротьбі проти московського імперіялізму. А тим часом, нам треба зробити саме тепер рішучий крок і вибір — чи маємо ми далі плекати почуття неприязни й ворожости до наших колишніх окупантів, що опинилися разом із нами в одній і тій самій московській тюрмі, чи, відкинувши той спадок минулого, зосередкувати всі свої сили на боротьбу за визволення нашої знедоленої України від московської неволі. Той московський наш ворог такий сильний і такий небезпечний, що, на нашу думку, тут вагання не може бути: в боротьбі проти Москви повинні ми вбачати підставову ціль всієї нашої громадської й політичної діяльности. На інші фронти, коли б навіть хтось штучно і намагався їх творити, ми не повинні віддавати й найменшої нашої енерґії, а особливо на фронти внутрішні, до чого так пильно змагає — через своїх аґентів — та ж таки Москва.

Обов'язок вибору, що накладає на нас життя, не обмежується на саме політичне життя, Обов'язок вибору передумова взагалі всякого духового розвитку: лише той, хто вміє рішуче вибирати, відкидаючи все те, що цьому виборові суперечить, може розвиватися, може духово рости, бо кожний вибір вимагає не тільки посиленої праці думки, але і вправи волі, що мусить ставити спротив спокусам.

На початку нашого життя кожний має перед собою безконечні можливості, обмежені тільки розміром наших успадкованих здібностей, але з бігом часу тих можливостей у нас усе меншає, бо з бігом часу приходиться нам, щоб осягнути якусь одну ціль, відмовлятися від інших. Внаслідок того одні здібності в нас розвинулися, інші заникли. І той самий Сократ, про якого ми вже згадували, у діялогу Поля Валері „Еспалінос, або архітект" так каже до Федра:

„Я сказав тобі, що вродився кількома, а вмер одним. Новонароджена дитина — це безчисленна юрба, але життя зводить її поволі до однієї особи, саме до тої, що діє і вмирає. Багато Сократів народилося зі мною, але згодом із них виділився той Сократ, що був призначений піти під суд і випити отруту... Що сталося з іншими? — Вони залишилися ідеями. Вони просилися бути, але їм відмовлено".

І саме тому, що їм відмовлено, розвинувся, саме той Сократ (470-399 до Р. Хр.), що про нього досі, вже понад 2,000 років після його смерти, пишуть письменники всього світу. Коли б натомість тим потенціяльним Сократам не було відмовлено, не було б всім відомого славного філософа Сократа, а була б якась талановита особа, що розмінялася на різні дрібниці.

Roland McNicoll

канадійський театральний і телевізійний артист, що помистецьки рецитував „Мойсея" і „Каменярів" І. Франка на репрезентативному ювілейному святі, яке відбулось 18-го листопада ц. р. в авдиторії Оттавського Університету з приводу 100-річниці народження Великого Каменяра.

Коли ми поглянемо навколо себе, знайдемо величезну масу людей, що не відчувають жадної потреби вибору, — вони уникають потрібного для цього зусилля думки і волі і плавають поміж різними можливостями, нічого в житті не довершивши. Бо, щоб щось довершити, треба вміти зробити вибір і дотримати раз обраний шлях. Дехто думає, що в житті нам треба робити вибір тільки між добрим і злим, між тим, чи бути християнином чи атеїстом, чесною людиною чи злодієм. Ні. Треба часто робити вибір і між двома добрими речами, чи можливостями: не можна одночасно бути добрим науковцем - дослідником і мистцем піяністом, чи співаком. Дармащо в тої чи іншої людини можуть бути здатності і до того, і до іншого. Треба вміти вчасно вибрати, себто відмовитися від другої можливости. Тільки в цьому випадку зробленого рішучого вибору може людина присвятити всі свої сили тій чи іншій ділянці і осягнути в ній наслідки, що принесуть честь не тільки її особисто, а й нації, що з неї вона вийшла і що до неї себе зараховує. У нас, на жаль, за браком інтеліґенції, часто дуже цінним людям не дозволяють зробити вчасно вибір, і вони розмінюються на дрібнички, замість стати велетнями в тій чи іншій галузі людської діяльности.

Життя вимагає від нас, щоб ми вчасно й рішуче вибирали. Але для цього треба, щоб ми вчасно й добре думали, розрізнюючи добре від злого, головне від другорядного, гідне від негідного, а, раз вибравши, вправляли волю, щоб вибране осягнути. Наука ніби легка, але яка важка до здійснення! Тим то нема в нас тяжчої хвороби, як „шатость малоросийская", — себто невміння чи нехотіння вибрати єдину гідну нас ціль — служіння не двом, чи трьом панам, а тільки одній великій ідеї — визволення поневоленої Батьківщини.

Мадяри показали, що вони — вміють вибирати.

Ірина Ш. Шуварська

ВІН УСМІХНУВСЬ НАЗУСТРІЧ ДІТЯМ...

Замовкли мудреці
і розступились. —
Він усміхнувсь назустріч дітям
і зір Його всі ласки обіцяв,
і руки зерно подавали з поля.

Порожній колос висихав;
земля на обрій хліб поклала,
із виноградників скипіла хвиля —
людині з Божого. Ліхтар
в руках дитини освітляє
від льоду іскри, подорожніх привітав.

І поведу тебе до Нього
дорогами смерек,
дитино, і що мудреці відгути прагнуть
у мряці загорить,
на кінчиках корони;
до вечора церквам
на білі шати. Чашу накривав
гарячий віск; без молитов загине
що з вікон від ікон у сповіді живе
і не розтане з снігом.

Він усміхнувсь назустріч дітям,
і світлом темряву облито;
не бійся!

Франко і рівноправність жінки

Ірина Книш. Іван Франко та рівноправність жінки. У 100-річчя з дня народин. Накладом авторки. Обкладинка Катерини Антонович. Вінніпеґ, 1956, ст. 156.

З приводу 100-річчя з дня народин Івана Франка відома дослідниця українського жіночого руху — Ірина Книш видала окрему книжку про те, як Іван Франко ставився до жіночого питання. Її праця складається з трьох розділів: 1. Любов і подружжя І. Франка (7-72); 2. Жіноче питання (73-116) і 3. Український Жіночий рух (117-154).

Авторка пише, що „завдання її праці — це пригадати українським жінкам того, хто їх любив, страждав через них, навчав їх, виховував і вивів на широку арену культурного й громадсько - політичного життя свого народу".

В першому розділі авторка обширніше представляє любов І. Франка до Ольги Рошкевичівни та його одружіння з Ольгою Хорунжинською, використавши численний опублікований на цю тему матеріял.

Другий розділ, названий „жіноче питання", але в дійсності в ньому немає повної відповіді на те, як І. Франко ставився до цієї проблеми. Авторка оповідає про те, як І. Франко допомагав жіночим діячкам і письменницям (Н. Кобринській, сестрам Рошкевичівнам, У. Кравченко, Кл. Попович-Боярській), але заявляє, що це „переступає обмежені рами її публікації" простежити, як І. Франко в своїх літературних творах „ставився до жіночого питання".

В третьому розділі Ірина Книш розказує про „український жіночий рух" і про те, як Іван Франко помагав Н. Кобринській і О. Пчілці видати „Перший Вінок — Жіночий Альманах", який вийшов у Львові в 1887 році, та інші жіночі видання. Про „Перший Вінок" писав пізніше І. Франко: „Голоси жінок галичанок і придніпрянок переплітаються й зливаються в одну гармонію; почуття дружности й духової близькости, не зважаючи на політичні межі, виявляються досить ясно".

Українське жіноцтво вдячне І. Франкові за його працю для нього. Висловом цієї вдяки треба вважати і видання праці І. Книш. На 153 стор. ми завважили помилку: Орися Величківська — це та сама особа, про яку авторка пише, як про „сестрінку Кобринської — Ірину Величко".

Книжку Ірини Книш з цікавістю прочитає не тільки кожна жінка, але й не один чоловічий читальник, який зацікавиться надрукованим в ній матеріялом.

Л. Луців

ЖИВА „СВОБОДА" В Л.М.КЛЮБІ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — У п'ятницю, 14-го грудня, у місцевому Літературно-Мистецькому Клюбі та з ініціятиви того Клюбу відбулася „Жива Свобода", себто вечір, під час якого редактори „Свободи" самі прочитали свої статті, репортажі, фейлетони чи коментарі. На зміст тієї живої газети та на програму вечора, що його відкрив голова Клюбу проф. Литвиненко, склались такі прочитані короткі праці:

І. Кедрин - Рудницький: Симптоми третьої світової війни;

Місс Джозефіна Ґіббонс: День у „Свободі";

В. Давиденко: „Давай назад!" (Коментар про теперішнє положення в СССР);

В. Кравців: „Україна вам того не забуде!" (Коментар на теми дня);

Проф. В. Барагура: „Цвітка" і „Веселка";

Д-р Л. Луців: Літературний твір і його автор (рецензія у формі статті);

Ікер: Ще один великий успіх (фейлетон);

Ст. Шумейко: Переклади і перекладачі з українського на англійське;

П-ні Квітка Стецюк: „П'ята сторінка" (фейлетон);

А. Драган: Тисячолітня криза (коментар).

Ол. Чернова

НА ПЕРЕХРЕСТІ ВІТРІВ

„В далекій гавані" — дослівно і символічно. З обкладинки збірки Ігоря Качуровського виглядають острівець, пальми і квіти — мабуть оті екзотичні квіти сейбо, що їх оспівує поет. Є портрет автора. Не усміхаються ні очі, ні уста.

Своїми піснями хоче поет, із своєї далекої пристані, перегукнутися з тими, що, як і він, відплили від рідних берегів і прибилися до чужих причалів. Не з тими, які забувають чи вже забули, а з тими, які пам'ятають і тужать.

Поезії Качуровського повні смутку і туги. Це не безпредметова туга розмріяної, пригніченої щоденщиною поетичної душі. Це умотивована туга за рідною землею. Омріяна „Синя Далечінь" наблизилась і втратила свою привабливість, стала байдужою чужиною. Ніхто не ждав на чужих берегах скитальців, батьківщина втрачена і другої не може бути. У всіх поезіях звучать притлумлені ридання над тією незаступною втратою, безслізні, сухі і жорстокі ридання.

Справді нема причини бути оптимістом, осівши у такій аж далекій і чужій гавані, і поет не розвішує рожевих серпанків. Лаштунки, на тлі яких виступає його „Я", добре підібрані до драми загубленої людини, свідка доби безприкладної руїни.

Надивившись на ту руїну, поет усвідомлює собі її не як переходове явище, а як якийсь остаточний нищівний процес. — „З гуманізмом, проґресом, культурою догоряє стара доба". Ця страшна доба і наша доля в ній — над цим глибоко і трудно думає поет. Думає і ставить собі питання — чому так? Чому випала нам, як він каже, доля чужа. І ось оформлення однієї із думок: — „Ми ж бо повні весінніми силами дальніх прагнемо плавань, і ось поміж барками напівзогнилими кинуть якоря нам довелось". Кораблі припливають і відпливають від гавані. Чи є у них мета? Чи „... тільки безціль марного шукання?" Так, як у нас. Скитання безцільні, радості скитальчого життя видумані для того, щоб заховати свій біль. Правда, є в еміґрантськім житті радості, які виходять із явищ зовсім нерадісних, є і діяльність, яка являється часом тільки суроґатом для заповнення порожнечі. Але і скитальці зберігають деякі засадничі дійсні цінності, як любов до рідної землі, пристрасне бажання здобути право на місце під сонцем для свого народу. Зберіг ці цінності і молодий поет, тільки у нього вони ще не скапіталізовані, не зайняли, так мовити б, провідного місця у світогляді. Думки у цім напрямку покищо не пов'язані в якусь систему.

Мотив особистої самотности часто повторюється. Часом його переривають спалахнення радости відчування життя, під впливом краси природи, іскріння любови, завмирання серця від прочуття особистого щастя. Є такі моменти, але в цілому все ж резиґнація. — „Мені в житті нема на що чекати. Ні, я не жду, ані мене не ждуть". Безвихідність лякає. Поет наче спиняється на своїм шляху і питає себе „Куди це я іду? Невже нема доріг, щоб їхній жах і бруд вигнання не стеріг". Поетова душа щулиться, коли він бачить людину на смітнику, босяка, який спить поруч із падлом, і його мозок пронизає жахітна думка — „Чи може я тепер своє майбутнє бачу?" Для багатьох знайома думка.

Це „Я", а потім „Ми" в цілому — „Кому і нащо світимо вогні? І плач душі кому звіряєм всує? Той, хто панує в чорній вишині, не допоможе і не порятує!" Отже, вишина є чорна і той, хто там панує, байдужий до земного, а проте там десь угорі, уявляється поетові, поєднуються вершинами радість і мука, біль і щастя. На тім можна б спертись світоглядово, щоб не ходити по межах розпачі, але це тільки кинуто, не розвинено, пітьма змикається під вершинами і поет йде в ній своїм трагічним шляхом. Свідомість сустности всього раз-у-раз виникає у поета, але вона не провадить до признання Вищої Сили і підпорядкування їй, ані не може поет, примиритись із скороминучістю, щоб взяти від життя все, що воно може дати, бо і що воно може дати поетові на чужині?.. І ось твердження — все міраж, химера, а дійсність тільки вірш і ліри чистий тон. Прийшовши до такого висновку поет виділяє себе із системи суспільної — поет понад всім. Не важливо навіть — „Чи то переступив, чи пильнував закон". Поетові все прощається „... найтяжчий гріх і злочин непростимий". Правда, поетові прощається більше, як іншим, але — не все.

Згадуються слова з іншого вірша — „Промені сонця чужого п'ють по краплі і силу і молодість з серця живого". Це наслідки чужого нищівного сонця. Своро роду амок. Хіба із розпачі заходиться поет плекати квіти зла. Зло має велику притягаючу силу. Щоб їй спротивитись, треба мати свою внутрішню силу, не тільки признавати слушність добра, а й виробити волю до його здійснювання, треба спертись на позитивне, щоб не лишитись сам із страшним „nihil". В поезії „Не для тих, хто знеміг-ся..." поет оспівує приваб зла і доходить до порівняння, яке аж лякає. Можна звичайно не визнавати чужих святощів, але пощо їх зневажати? Це веде до хоробливої декаденції. Проте, здається, що тут якась недодуманість, експеримент несвідомий, захоплення образом, що його поет вжив, не зупинившись над змістом того, що сказав, бо інакше як можна таке написати? — „...уста твої келих з отруйним вином, що від нього на світі і злочин і безум. І до цих непокірних палаючих уст я підношу уста, як до чаші причастя".

Причастя — таїнство очищення від зла, до якого підходить віруючий із побожною покорою і завмиранням серця. Завмирання серця перед келихом зла також може бути, але його не вільно порівнювати із тим перед причастям.

Той у чорній вишині не допоможе і не порятує. Людина сама, цілком облишена, перед нею багато шляхів, і ось поет наказує собі — „Пройди усі шляхи, що має їх життя, зірви і покоштуй з усіх дерев плоди!" Отже, не пізнати все, а зазнати. Може ота риса вдачі, яка тягне до універсального досвіду, є однією із причин неуцілености творчости Качуровського. Він творчо стоїть наче на перехресті вітрів. Звучання ліри іншого майстра настроєної на лад, який відповідає душевному успосібленню нашого поета, занадто часто надає тон його поезіям. Поетичні образи Качуровського постають в уяві читача кольорово яскраві і насичені, але чистоту і прозорість барв часто затьмарює кольористичний серпанок того мистця, під чаром якого творилась та чи інша поезія. Через те часом тяжко розглянути його власну ґаму. І скільки їх отих мистців, які заливають своїм світлом уяву поета так, що його власна особистість нераз заникає у чужім сяйві. Передусім це Блок. Прекрасний поет і легко підпасти під його очарування, але цього у такій мірі не може собі дозволити той, хто сам є поетом і хоче бути поетом українським, бо легко може статись, що його поезії будуть українськими тільки мовно!

Коли устаткується стрижень незалежної творчости і чи витвориться своя власна повноцінна кольорова ґама? Щиро хочеться, щоб це сталось.

Величезна очитаність Качуровського, звичайно необхідна для письменника, якось не тримається в межах корисности. Це трапляється часом, і тоді настає небезпека для власного творчого „Я". Може треба на якийсь час відмежуватись від усього стороннього, для того, щоб зорганізувати своє.

Шляхи Свободи жорстокі, але ж наше плем'я завзяте і вперте, каже поет. Часом і він викидає прапор із гаслом: „Надія" та закликає до витривалости — „Не жахаймось і ми... зброя, здобута в бою, не схибить в руках непоборних.

Шукаючи пояснення нашої долі, поет урозріз своїм прогнозам безнадії, безцільности і заперечення доходить раптом до прадавньої ідеї Хреста, як символу покути і викуплення. Приймаємо і несемо свій Хрест. І тут забуває поет про безцільність самого скитання і каже, — що двигаємо свого Хреста не безконечно, що „... в порожнечі нам блукати доти, аж поки ми тягар свого Хреста донесемо до нашої Голготи".

Таким твердженням поет уневажнює багато поетичних актів своєї розпачі і зневіри. Що можна тільки вітати.

Помер Амвросій Бучма

Київське радіо повідомляє, що 6-го січня в Києві помер Амвросій Бучма, визначний український артист з великим творчим діяпазоном і багатою акторською технікою. Родом з Галичини (нар. 1891 р.), на сцені виступив А. Бучма уперше в 1905 р. (львівський театр „Руська Бесіда"), в 1920 році — один з організаторів театру ім. Франка, в рр. 1922-36 у „Березолі", де шукає шляхів до оновлення української театральної форми; 1936 року вернувся до театру ім. Франка. А. Бучма відіграв понад 250 ролей в найрізноманітніших амплюа, створивши ряд образів високої майстерности. А. Бучма від 1924 р. працював також в кіні („Тарас Шевченко" та ін.). До його останніх режисерських праць в кіні належить фільм „Земля" за О. Кобилянською. Змушений грати в пропаґандивних совєтських п'єсах і фільмах, в значній мірі позбавлений був можливости дальших творчих шукань.

З НОВИХ ВИДАНЬ

ПОЕЗІЯ

- **Ш. Леконт де Ліль. Поезії.** Вибір і переклади М. Ореста. Мюнхен, 1956, ст. 88.
- **Левко Ромен. Поеми.** Видавництво „Євшан-Зілля". Торонто, 1956, ст. 72. Обкладинка М. Витинського.

ПОВІСТІ И ОПОВІДАННЯ

- **Іван Смолій. Манекени.** Новелі. Видавництво Миколи Денисюка. Буенос-Айрес, 1956, ст. 154. Обкладинка роботи В. Крюкова.
- **Ігор Качуровський. Шлях невідомого.** Видавництво „Дніпрова Хвиля", Мюнхен, 1956, ст. 160.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО:

- **Проф. д-р Юрій Бойко. Творчість Тараса Шевченка на тлі західньоевропейської літератури.** Український Вільний Університет. Мюнхен, 1956, ст. 80.
- **Олександер С. Брик. Мої життєві студії.** Вінніпеґ, 1956, ст. 528.

РЕЛІГІЯ

- **Герберт Рот, Т. І. Католицьке християнство.** Переклав д-р Михайло М. Тимків. Передрук з „Логосу". Випуск XII. Йорктон, Саск., 1956, ст. 84.
- **М. Брадович. Заповіти тисячоліття.** Слово Доброго Пастиря. Видавництво оо. Василіян у ЗДА. Рік VII, ч. 11-12. Листопад-грудень 1956. Ню Йорк, 1956, ст. 64. Обкладинка М. Бутовича.

ІСТОРІЯ

- **Г. И. Уратадзе.** Образование и консолидация Грузинской Демократической Республики. Институт по изучению СССР. Исследования и материялы. (Серия 1, выпуск 29). Мюнхен, 1956, ст. 120.

ДИТЯЧІ ВИДАННЯ

- **Оксана Лятуринська. Бедрик.** Вірші для дітей. Вінніпеґ, 1956, ст. 48. Мистецьке оформлення й наклад — авторки.
- **Віра Вовк. Казки.** Бібліотека Юних Читачів. Видавництво „Дніпрова Хвиля". Мюнхен, 1956, ст. 32. Обгортка Анни Марії Мурісі.

КАЛЕНДАРІ

- **Календар „Свободи" на звичайний рік 1957.** Видання Українського Народного Союзу. Обкладинка та ілюстрації А. Климка. Ню Йорк, 1956, ст. 176.
- **Календар Альманах на 1956-1957 р. — Ювілейна Книга „Нового Шляху" 1930-1955.** Обкладинка роботи Р. Коваля. Вінніпеґ, 1956, ст. 320.

ЖУРНАЛИ:

- **Вісті Українських Інженерів.** Рік VII, ч. 5 (50), вересень-жовтень 1956, Ню Йорк, 1956, ст. 73-88.
- *Kultura.* Szkice. Opowiadania. Sprawozdania. Listopad, 1956, Paryż. 1956, str. 160.
- **Учительське Слово.** Орган Об'єднання Українських Педагогів у Канаді. Рік II, ч. 9 (10). Торонто, 1956, ст. 16.
- **Списки новых поступлений Библиотеки Института.** Институт по изучению СССР. № 29-30. Август и сентябрь 1956. Мюнхен, 1956, ст. 16 (Циклостиль).
- *Protestkundgebung gegen den sowjetischen Imperialismus* und die Unterdrückung Ungarns. Liga für Befreiung der Völker der UdSSR. München, 1956, ст. 22 (Циклостиль).
- **Світло.** Католицький журнал для українського народу. Рік XIX, ч. 12 (408), грудень 1956. Торонто, 1956, ст. 48.

Михайло Купнір

МІСТЕРІЯ РІЗДВА В МАЛЯРСТВІ

Мистецтво ніде так чітко не висказує того, що Євангелія є радісною вісткою, радісним післанництвом, як саме в картині Різдва Христового. Тайна Різдва стає в образотворчому мистецтві джерелом всеобіймаючої радости, — радости, яка пронизує янголів, людей і навіть нерозумних звірят.

Основою образів Різдва є другий розділ Євангелія св. Луки. Звідти взято народження в стайні, радість янголів і поклін пастирів. Це доповняє другий розділ Євангелія св. Матія, який говорить про прихід мудреців із Сходу. Мистецтво йшло вірно за оповіданнями Євангелія. Але, коли мистецтво ці прості євангельські оповідання пережило й намагалося їх представити, — воно збагатило їх багатьма людськими, теплими й глибокодушними рисами. Ці риси загально не викривлюють змісту Євангелія і його не поменшують, а тільки доповнюють. Законом для далі формуючої творчої фантазії стало перекорінювання події Різдва в індивідуальне існування мистця. Так, наприклад, нордійський мистець бачить годину народження в морозній зимовій ночі; пастирі бродять снігом, крокуючи повільно й тяжко, — а з безмежної віддалі наближається до нас різдвяна подія так близько, що її зогріваюча й зневолююча сила діє ще сильніше: в нас самих повинно жевріти Різдво, — немов це говорили мистці, — ваш двір, ваша кімната є Вифлеємом, усюди звучить радісна вістка янголів, усюди повинні пастирі й мудреці в сильній вірі поспішати до Дитяти.

Але мистецтво не обмежується тільки оповіданням зовнішніх подій, воно шукає ядра містерії народження: Бог став чоловіком, щоб небо і земля, час і вічність злилися. В образах наголошується то божеське, то людське. Малярі не вгавають підкреслювати ту різдвяну близькість землі й неба: вряди-годи Дитятко таке, як і ми, відчуває голод і спрагу, як і ми, зв'язане з смертю, як і ми, і є все ж таки єдиним Богом, маєстатом і низькістю, силою і слабістю в одній особі.

Перед могутньою подією мовкне слово й устає велике розуміння. Виразом цієї людської обмежености є глибока тиша, яка сповиває стільки картин Різдва. Тихими стали Марія і Йосиф, заглиблені в себе самих, неначебто погрузли в пропасті власної мовчанки. І цієї шанобливої, великої мовчанки створіння — сповнені теж десятки композицій святої різдвяної ночі.

Хто ж це такий, що людей і світ змушує мовкнути? Тільки Дитятко, бідне Дитятко, що лежить на землі, або в яслах. Воно в своїй нагості й тендітності свідчить нам, що Бог дійсно „став тілом". Але Немовлятко не лежить безпомічно, — Воно й тут відхиляється від людського порядку: Воно вже є видюче, і перший рух, який робить, рух невимовно зворушливий у своїй несміливості й малечі — це жест благословення і любови... Це закон цілого Його майбутнього життя. Сайво виходить із Нього і роз'яснює голу землю, на якій лежить Дитя. Так стають одним людське і Боже світло.

Але в містерії Дитини сповняється рівночасно і містерія людини. Син Божий став людиною, щоб і сини чоловічі здобули участь у житті Бога. Людина після першого гріха втратила ласку оглядати янголів. Але тепер прийшла година замирення. Безмежна радість янголів, які славлять Ісуса, перекидається і на людей. Янголи, які літають над стайнею, держать у руках оливні галузки, символ миру, який тепер, неначе веселка, розпинається між Богом і землею. Це — міст, який вже ніщо більше не знищить. На тлі такого миру, перед вифлеємською стайнею обіймаються янголи з людьми в новій, невисказаній дружбі. Вони є Божими дітьми, і це почуття їх єднає.

Біля ясел відбувається многократний акт поклону, звеличання. Тут передусім родичі: Марія й Йосиф, яким, як першим, це об'явлено. Ми не знаємо, яким їм видалося Дитя, коли Воно народилося — ледве чи в тій надземській силі й величності, понад усяку дитячу міру, які Йому деколи надають малярі, — скоріше в своїй незамітній, людській потребі, бо Її вид вимагав більше здатности і сильнішого уповання на Бога. Може ця година була для них дуже самітною і тяжкою, а їх очі не бачили блиску янголів, блиску, що звільнив би їх від усякої турботи. А все ж таки була в них ясність, сяйво, як і в янголах, що від неба до землі і довкруги Дитяти розгортали світляні смуги обожання та служили Йому, одягнені в пишні шати, як священики в урочистій літургії. Так, це й є літургія, перша велика Служба Божа, яка відбувається біля ясел: блаженні духи співають у хорі, згуртовані довкруги Христа-Дитяти.

До цього могутнього долучається миле, до поклону янголів і святих — сердечність звірят. Побожний маляр уявляє собі, що в холоді ночі віл і осел своїм віддихом огрівали Дитя. Вони дивляться на Дитятко з розумним, людським виразом в очах; немов би одинока подія цієї ночі потрясла кайданами їх існування, мурами їх буття, в яке вони приречені. Ця доброта нерозумного створіння мусить бути особливо нагороджена: сам Бог висилає янгола, щоб годував вола й осла.

Нічна самотність довкруги Дитяти, сповнена по береги мовчанкою родичів, співом янголів і тихим диханням звірят, уступає над ранком людським звукам, радісному натовпові і зачудуванню пастирів. Густішає перстень любови довкруги Дитяти. Як може людська неспроможність виразити, що тут сталося? Любов і обожання... Маляр перетворює їхню святу ревність у схвильовані лінії і барви, які батьків, янголів і пастирів обертають начебто в полум'я, які роблять з них одно палахкотіння самовідреченої віддаility ности. Простолюдці й мудреці, багаті й бідні признаються до Дитяти — так зображує це мистецтво із свідомою переконливістю. Побіч гарного й передуховленого бличчя бачимо грубе й тупе. Усі темпераменти знаходять свій вираз: непоборна цікавість, батьківська любов в сердечно простягнених руках і передумана, скупа на слова, сильна молитва старости. Прості люди були найперше покликані до Христа-Дитяти. Воно не потребувало мудрости, сили, майна. Для Дитятка поклін пастирів був рівновартним із хвалою янголів. З глибини своєї простої істоти пастирі дають Йому свої дари: глибоку віру, яка виливається в молитві. А потім вони грають Дитяткові на кобзі, щоб Його звеселити, але й щоб власну безмежну радість вщерть сповнених сердець якимсь чином голосно виявити.

З поклоном і обожанням пастирів в'яжеться поклін королів. Вони приходять з великих, багатих міст. Досвід і знання — лежить на їх обличчях; багатство освітлює їх та їхні почесті. Вони стають навколішки, а в їхнім зорі тремтить туга і біль незчисленних днів і ночей, що були тільки шуканням, шуканням Бога, який дає спокій. Тепер цей спокій є тут, — він знову виявляється в тиші й навіть поверховно цікаві люди з почету королів стоять, мов приковані, вражені маєстатом тиші.

Коли такий безмір любови сповнює серце, то й у мистця, чи фундатора образу легко виникає сердечне бажання: самому бути біля Дитяти і Йому дякувати. І тому обличчя королів мають риси сучасних людей, а в поклоні стоять навколішки чоловіки й жінки в одягах їхньої доби, побіг Богоматері й янголів.

Це все є Різдво: примирення, вибачення прастарої вини, близькість неба й землі, покликання всіх людей до щастя Дитяти, союз любови між Богом і людиною. Так голосить Різдво мистецтво в нових барвах, в нових рухах, виходячи з нового виображення людини, якого античне мистецтво не знало.

І його теж перетворила тайна Дитяти.

УСЯ ЦЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА ХАРИТАТИВНУ АКЦІЮ ЗУАДК!

ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ДО ЗУАДК У ФИЛАДЕЛФІЇ: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

ЗБОРИ АМЕРИКАНСЬКИХ ІСТОРИКІВ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

яких він зазначує, що Плеханов „поборював всякий сепаратизм в Росії", — а вже українців так само як і поляків, просто ненавидів. Тихоміров виразно пише, що Шевченка, Драгоманова та „українофілів" Плеханов ненавидів більше за Каткова, відомого громила. Плеханов чистої води російський імперіяліст. Я звернув увагу доповідача також на методологічну його помилку — вживання терміну „рашен" пролетаріят, селянство, робітництво у значенні французький чи англійський пролетаріят, робітництво чи селянство; така термінологія фікцій знову тільки затемнює національне питання, що як колись, так і тепер в тітоїзмі чи ґомулкізмі і в Угорщині є фундаментальною проблемою марксизму. А Скрипник і Любченко — це теж добрі свідки для цієї тези. Ті десятки істориків, що по дискусії підходили до мене, знайомилися і далі дискутували ці питання, свідчать, що події в Угорщині та Польщі приспішують ревізію поглядів на Раша поміж американськими науковцями.

О год. 2-ій під проводом проф. Г. Томсона секція балканської історії почала працю над динамічними силами балканської історії по 1453 році. Тут прийшлося мені зустріти „політику" балканських народів і добре скоординовану гру панівних балканських націй: греків і сербів. Проф. Л. Ставріянос, грецького роду, з Нортвестерн університету, виставив у своїм рефераті тезу, що православіє на Балканах врятувало балканські нації від денаціоналізації і було рушієм новітнього націоналізму балканських народів. Я був кілька разів у Софії, викладав там, цікавився історією Болгарії і багато навчився із розмов з колишнім ректором Софійського університету нашим приятелем Арнаудовом. Тому я забрав голос в дискусії і спростував тезу Ставріяноса. Бо фактом є, що під турецьким пануванням греки дістали повну владу над болгарською Православною Церквою, цілковито її огречили, викинули навіть слов'янське письмо і завели грецьке, огречили гієрархію, священиків і інтеліґенцію, так що мало не загасили взагалі болгарську національну ідею; в початках національного болгарського руху вся боротьба була зосереджена на болгаризацію Православної Церкви і для цієї цілі, щоб дістати болгарську гієрархію, болгари готові були до унії з Римом. Проф. Ставріянос підкреслив теж поміч Росії для визволення Болгарії — а я йому вияснив, що всі стипендії царської влади для болгар були дані для університетів у Києві та Харкові, де болгарська молодь прийшла під українські й польські впливи. Згадав я й про Венеліна і факт про впливи Т. Шевченка на болгарську літературу. Та найбільше мене здивувало, і я це одверто заявив, що доповідач замовчав дійсно геройську сторінку православія, а саме — історію Чорногори, що ніколи не була опанована турками, а на протязі століть була живим символом боротьби за волю й віру Христову проти турків і ісляму. В мене склалося прикре враження, що американські науковці грецького роду розходяться з правдою і представляють справу так, мовбито самі греки врятували Европу і християнство від турків. В дійсності, як на болгарському прикладі бачимо, греки використали турецьку імперію для свого імперіялізму в ділянці Православної Церкви проти слов'ян, а в економічній ділянці вони були спільниками турків, даючи їм своїми фанаріотами систему вимушування податків — гарачів від усіх поневолених народів у Европі.

В неділю о 10 год. почалася Конференція для Слов'янських і Східньо-Европейських Студій під головуванням проф. М. Карповича. Вона мала на денному порядку три реферати про добу Миколи I в Росії. Проф. Дж. Кертіс з Дюк університету говорив про „Ролю армії", проф. Н. Рязановський про „Ролю інтеліґенції" і проф. Г. Монас, Амгерст Каледж, про „Цензуру і публічну опінію". Розуміється, що всі реферати обмежувалися тільки подіями, що стосувалися московської нації, всі не-російські нації, поневолені московським режимом Миколи I, попросту не існували. Тільки коментатор проф. К. Хрістоф згадав про переслідування Кирило-Методіївського братства. Подробиці режиму Миколи I у всіх ділянках життя викликали в американців безперестанні сальви гомеричного реготу. На жаль, залишилося мало часу на дискусію, і проф. Карпович дав мені тільки дві хвилини на коментар. Я звернув увагу доповідачів, що вони роблять методологічну помилку, іґноруючи всі не-російські народи в своїх рефератах, бо Росія була імперією москалів і режим їхнього царя Миколи мав катастрофальні наслідки в першу чергу для поневолених націй. Для американської ментальности подробиці цього режиму звучали як „джоки", але для тих поневолених націй вони були сльозьми й тюрмою. Я змалював кількома словами долю Т. Шевченка, як приклад, що армія була вживана режимом за тюрму без ґрат. Я подякував проф. Рязановському за те, що добре представив, як частина московської інтеліґенції і професури співпрацювала з режимом, зокрема Поґодін, але американці несвідомі того, що теорії Поґодіна і досі по деяких університетах подається молоді як наукові правди, так що через Поґодіна цар Микола I ще володіє й досі деякими університетами у вільній Америці. Запевнивши американських колеґ московського роду, що не вся відповідальність за Бенкендорфа і миколаївських жандармів падає на москалів, бо Бенкендорф був німецького роду, я звернув увагу на те, що його система була вдосконалена московським комуністичним режимом і досі править наукою та літературою в Совєтах.

Остання секція „Молода Европа" мала своє засідання пообіді о год. 2.30 під проводом проф. В. Лангера, з Гарварду. Чотири реферати представили „Молоду Німеччину". „Молоду Італію" і „Молоду Польщу", про яку говорив проф. Кшижановскі з Колумбії. Тут знову треба було мені забрати слово і вияснити, що тодішня польська еміґрація розуміла термін „Польща" не в сучасному етнографічному понятті, а в понятті старої Річи Посполитої, що обіймала і Литву, і Білорусь і Україну, далі, що праця Щурата, незнана доповідачеві, дає добрий образ впливів „Молодої Польщі" і Конарщини на українців.

Крім цього відбулися ще збори Американської Католицької Історичної Асоціяції з бенкетом в суботу, на якім її президент проф. О. Галецкі виголосив знамениту доповідь про моральні закони в історії, розправляючися з марксистською інтерпретацією історії. Я мав честь бути представленим голові бенкету, Ексцеленції Дж. Рітерові, архиєпископові Ст. Луїс, і знову переконався, якою пошаною користуються поміж американцями наші екзархи, Ексцеленція архиєпископ Кир Константин і єпископ Кир Амброз.

Так, роботи на зборах було багато не для одної людини, а для десятка наших науковців! Надіймося, що наступні збори в Ню Йорку згуртують всіх українських науковців і що вони обійдуться без подібних прикрих інцидентів, що мали місце на попередніх зборах в Ню Йорку у секції проф. Дворніка. Кінець

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Трентон, Н. Дж.

Франківське Свято.

В неділю, 23 грудня м. р. українська національна спільнота Трентону Святочним Концертом гідно вшанувала 100-ліття народин Великого Сина українського народу Ів. Франка.

Святочний Концерт, влаштований заходами Матірного Союзу Українок та філії ОДУМ-у, відбувся в залі УПЦеркви Св. Юрія Переможця при численній участі присутніх.

Програму започаткував місцевий хор під керівництвом п. Бігуна, відспіванням „Не пора, не пора" . . . та двох пісень „Живи Україно" і „Крилець".

Святочну промову виголосив д-р Криштальський, який яскраво зобразив невмирущу постать українського Мойсея та його дороговкази українській нації.

За тим 14-літній піяніст Роман Рудницький виконав на фортепіяні два етюди Шопена і в наддаток одну стокату вірменського композитора Хачатуріяна. Віртуозність виконання і феноменальність музичної пам'яті вразили всіх, як і завжди, своєю вийнятковою мистецькою досконалістю.

Твір Ів. Франка — „Каменярі" гарно продеклямував одумівець Ів. Фат. А оперовий тенор Іван Гош своїм першим виступом в Трентоні викликав загальне признання, виконавши під фортепіяновий супровід д-ра А. Рудницького пісні: „Як почуєш вночі.." на сл. Ів. Франка, муз. Січинського, „Не співайте мені цеї пісні..." — муз. Січинського та в наддаток одну арію з опери „Черевички" — Чайковського.

На закінчення відоме Тріо — д-р А. Рудницький, Зенон Цісик і Дарія Кузик виконали Б-дур Моцарта для скрипки, віоленчеля й фортепіяна, а в наддаток „Еспанський танок"" — Де Фаля, полонивши присутніх чарами звуків клясичної музики. Закінчено ювілейне свято спільним співом гимну „Ще не вмерла Україна!"

Організатори й учасники відзначення ювілею Ів. Франка здобули загальне признання за гарне й успішне його проведення.

Дохід з цього свята призначений на допомогу дітям залишенців у Европі. **І. В.**

Шикаґо, Ілл.

Гостина дочки Ів. Франка в „Союзі Українок".

22 Відділ СУА мав нагоду гостити в себе п. Анну Ключко, дочку Івана Франка, яка приїхала то Шикаґа в зв'язку з святкуванням 100 роковин її батька.

У залі УНСоюзу при гарно прибраних столах засіло численно зібране жіноцтво, щоб при чайку та перекусці погуторити з дочкою великого поета. При вході вітала Достойну Гостю в імені всіх членкинь голова 22 Відд. п. Р. Сидорик, а дві малі дівчинки в народних строях вручили їй китицю цвітів. На прохання зібраних жінок — п. Ключко прочитала зі своїх споминів два цікаві нариси. У першім змальовані три жіночі постаті: Нат. Кобринської, Уляни Кравченко та Евгенії Бохенської — які були заприязнені з родиною Франка і відограли немалу ролю в розвитку жіночого руху. У другім нарисі малює прелеґентка українське село — нав'язуючи при тім до відвідин своєї сім'ї в Нагуєвичах, у Підбірках та в Криворівні. Обидва нариси подано в приманливій формі, навіяні поезією рідної землі та любов'ю до свого народу. Слухалося з приємністю і мимоволі всі линули думками в давні часи та рідні сторони. Під враженням тих споминів вив'язалася дружня гутірка, при якій декілька жінок говорили про свої особисті спогади та стрічі з Іваном Франком. Потім слідував сольоспів „Як почуєш вночі.." і рецитації деяких віршів з книги: „Зів'яле листя".

П. Ключко своєю особистістю та своїми споминами — внесла у дружній гурт жінок не тільки дуже милий, але й високо-святковий настрій.

Голова Відділу подякувала п. Ключко за її доклад, а пресова референтка зложила на руки дочки Незабутнього Каменяра подяку і поклін Йому від всього зорганізованого жіноцтва за Його великі заслуги в розвою жіночого руху. **Н. К.**

ЗАКЛИК

ТОВАРИСТВА ПРИЯТЕЛІВ КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ ДО УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

Українська Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка, що є одною з найбільших мистецьких цінностей українського громадянства на американському континенті, відспівала у західньому світі понад пів тисячі концертів. Її слухали понад чверть мільйона чужинців, які завжди при слові УКРАЇНА пригадують собі миле враження, винесене з концерту Капелі. Ми часто не усвідомлюємо собі того, який важливий інструмент культурного вияву посідаємо. Ми не використовуємо його належно, як найважливіший засіб української пропаґанди.

Коли Капеля виступала перед американським Конґресом і канадійським Парляментом, то ті події зараховувались тоді до найважливіших з українського національного погляду, а Україна придбала нові ряди симпатиків з-поміж впливових політиків. То чому ж тоді не подбати нам про те, щоб Капеля виступала перед урядами країн Европи, Південної Америки та Далекого Сходу? Чому бандуристи разом з їх дириґентами Григорієм Китастим і Володимиром Божиком мусять працювати на підприємствах, замість того, щоб виконувати благородний обов'язок — виспівувати Україну? Чому ми не використовуємо Капелі, щоб тримати на дусі зневірених, які піддаються підступній пропаґанді большевицьких репатріяційних комітетів і попадають в лабети смерти?

Це ті питання, які ми ставимо перед собою і українським громадянством вільного світу.

Відповідь на ці питання може бути лише одна: Зібрати засоби на перетранспортування Капелі до віддалених країн і вирядити її в місійну подорож по вільному світу.

Тому Товариство Приятелів Капелі Бандуристів за згодою Українського Конґресового Комітету Америки та з відома Комітету Українців Канади проголошує збірку на ФОНД КАПЕЛІ.

Зберемо менше — вишлемо Капелю лише до Европи, а зберемо більше, то зможемо вислати її до Південної Америки, Австралії й інших країн. Хай кожен з нас складе лише ло одному долярові, і вже Капеля зможе об'їхати увесь вільний світ.

В свій час Управа Капелі започаткувала була подібну збірку на закуп автобуса. Зібрані тоді 4,180.00 дол. зберігаються в Кредитовій Спілці м. Дітройту. Звіти про хід тієї збірки подавались на сторінках преси. Ми свідомі того, що бандуристи мусять тратити свій дорогий час на підготування репертуару, тому на цей раз уважаємо за необхідне взяти обов'язок збірки на себе і притягти до цієї акції всі громадські організації.

Нашим ближчим завданням є вислати Капелю в ті країни, де є українські громади, щоб дати стуженим за батьківщиною землякам духову розраду та підтримати їх на дусі, а молодь стримати від асиміляції. Варто пригадати випадок, коли молодий американець, який раніше не признавався до українського походження, виходячи з концерту Капелі в Дітройті (2 жовтня 1949 р.), залвив таке: „Я є гордий, що я українець".

Піднесімо клич „КАПЕЛЯ КУЛЬТУРНИМ АМБАСАДОРОМ УКРАЇНИ" і переконаймо в цьому других. Успіхи Капелі — це будуть успіхи всієї української еміґрації. Хай не буде жадного українця, який не причинився б своєю хоч невеликою пожертвою до цієї важливої справи.

Пожертви в формі добровільних датків просимо надсилати на адресу:

Friends of the Ukrainian Bandurist Chorus, 111 E. Kirby Ave., Detroit 2, Michigan.

Всіх громадян і організації, які бажали б допомогти збірковій акції на місцях, просимо звертатися також на вищезазначену адресу, і ми вишлемо потрібні для збірки інструкції та матеріяли.

За Правління Товариства: **В. О. Голови інж. А. М. Мілянич.**
Члени Правління: **д-р В. Витвицький і П. Гончаренко.**

• Help Wanted—Female •

ГОСПОДИНЯ, спання на місці, влас. кімната. Дещо говорити по-анг. Досконале місце для жінки, що хоче постійно працювати в присмнім домі. Всі приладдя, легке спратування. Діти в шкіл. віці. $165.00 місячно.
GR 2-4331

ГОСПОДИНЯ
в середньому віці,
подружжя в бизнесі.
Повний заряд. Спання на місці.
$130.
GR 2-2072 after 5 P.M.

ГОСПОДИНЯ — КУХАРКА
у віці до 45 р. Гарний дім-ранча в Gr. Neck. (Всі кімнати на одним поверсі). Спання на місці або ні. Доскональа платня, також друга поміч.
HU 2-6758

ГОСПОДИНЯ
старша жінка, звичайне варення, легка праця, висока платня, гарна кімната, присмний дім.
Scarsdale 5-2539
по 6-ій веч. і цілий день в неділю.

ЖІНКА
до опіки над дітьми,
поміч при 3 дітях, добра платня, близ. NYC.
Телеф. LUdlow 4-8300 або
Pearl River 5 2891

ГОСПОДИНЯ, у віці 30-40 р. легке варення, всі приладдя, спання на місці, досвід-рекомендації, 3 хлопців у шк. віці, 5½ днів, друга поміч, доскон. умов. праці $55 тижнево.
OL 8-8227

ГОСПОДИНЯ
легка праця, спання на місці, всі приладдя, 2 дітей в шк. віці, осттани. рекомендації, висока платня, ідеальне полож. Mid-Manhattan.
TR 6-6264

Практикуючі реєстровані МЕДСЕСТРИ
Потрібно зараз. Досконала платня, присмні умов. праці. Постійна праця.
KINGSBRIDGE HEIGHTS NURSING HOME
3422 Cannon Place, Bronx, N. Y.
KI 8-0790

ГОСПОДИНЯ — КУХАРКА
2 дорослі особи, одна дитина, спання на місці, власна кімната і лазничка. Досвід. остан. рекомендації. Всі приладдя, досконала нагода, платня після умови.
AC 2-6110

ГОСПОДИНЯ,
власна кімната з лазн. Дім учителя, 2 дітей (10 міс. і 3 р.) Відповідальна з досвідом особа, що любить дітей. Постійна праця. Побажана европейка.
Hicksville, L. I. — WE 8-1512

ГОСПОДИНЯ — КУХАРКА
Апартамент на West Side;
повний заряд домом
працюючої мами і дитини
в "nursery school".
PL 7-1663

ОПЕРЕЙТОРКИ
Single needle and zigzag
KAHN BLDG.
80-24 Trotting Course lane
Glendale, N. Y.
near W'dh'n blvd & Union tpk
VI 7-7938

ПЕКАРКА — КУХАРКА
спання на місці, дівчата в шкіл. віці, останні рекомендації. East Side Manhattan. Багато часу для виходу. Висока платня. Мусить говорити по-англійськи.
SA 2-4745

ОПЕРЕЙТОРКИ
з досвідом в шитті жіночих плащів. Повний фабричний сдяг. Постійна праця, добра платня.
SEABORD MFG.
2311 West St., Union City, N. J.

HANDWEAVERS
Молоді жінки у віці 25-40 р., що зацікавлені в праці ткання в нашім "design dept." Побажаний досвід при ручному тканні і розрізнення кольорів. Конечні рекомендації. Платня на почат. $15. Телеф у вікенди. BRyant 9-9470. Ria Herlinger Fabricks.

ЗМІНА АДРЕСИ!
Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінять місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10¢ за виготовлення нової адресової клішi, а члени УНСоюзу ще й число свого Відділу.
Адміністрація „Свободи"

• ПРАЦЯ •
• HELP WANTED—MALE •

MACHINE TOOL MECHANIC,
з досвідом до одної з найбільших Industrial Machine Tool Rebuilders, 55 год. 5½ днів.
S. & S. MACHINERY CO.
140 — 53rd St., Brooklyn, N. Y.
A. Corwin S. & S. Mach.
MU 7-4090 Pace HY 2-6563

MOLD MAKER
з досвідом при
"DECKEL GK & KF"
909 Essex Street
Brooklyn, N. Y.
Tel.: NI 9-1222

ФАХОВИЙ СЛЮСАР
або БЛЯХАР
Горожанство і знання анг. мови не обов'язкове.
Досконалі умовини праці
Добра будучність для відпов. мужчини.
T. R. FINN & CO., INC.
200 Central Ave., Hawthorne, N.J.
близько Paterson.
Dial Oper. Hawthorne 7-4100.
Питати за Mr. Hagen або Mr. Clem.

SCREW MACHINE OPERATORS
висока платня, овертайми.
Денна і нічна праця, всі користі. Постійна праця, цілий рік.
GM CO. MFG. INC.
13-08 43rd St., Long Island City

LATHE ОПЕРАТОР
та фах. машиніст.
Постійна праця в розвиваючійся організації. Обидва комерційні і державні контракти.
S. S. HUNTER INC.
Oak Drive, Syosset, N. Y.
WA 1-3000

1-КЛЯСНИЙ МАШИНІСТ
Досвід в праці при всіх родах матеріялів. Мінімум 5 рок. досвіду. Доск. нагода у виробництві біжутерії.
FEATURE RING CO.
130 W. 46 St., NYC JU 2-1830

LATHE HAND
з досвідом щонайменше 8 років
AMSON MACHINE CO.
263 47th St., Brooklyn, N. Y.
HY 2-6773

TOOL and DIE MAKERS
LATHE OPERATORS
МАШИНІСТА
до праці тижнево мінімум 52 години
SUPREME TOOL & DIE CO.
1407 Park Street
Hartford, Conn.

ОПЕРЕЙТОР
досвідчений на "J 195", до праці при виробах орнамент заліза. Фабрика в Covington, Virginia. Постійна праця, пишіть подаючи Ваш досвід і стан.
JOHN B. SALTERINI CO., Inc.
41 East 57th St., New York City

SCREW MACHINES, SWISS
оперейтори і "set-up men".
Вимагається дещо досвіду.
Денна і нічна праця з винагородою. Постійне зайняття.
Телеф. STillwell 6-7151

Machinists, Lathe Hands, Bronx
Мусять бути першоклясні, самостійна праця при "set-up" з „блю прінт" при дуже точній і докладній праці інструментів і авіяції. Багато овертаймів, висока платня.
LU 4-8942

МАШИНІСТИ — 2-КЛЯСНІ
Able to do arc welding also operate & set up lathes, milling machines, shaper etc.
Постійна праця, робочі користі.
Electro Chemical Engraving Co.
1100 Brok Ave (near 167 St.)
Bronx, N. Y. — LU 8-9000

КУХАР
ПЕРШОКЛЯСНИЙ
320 ліжок в кошерній лікарні.
Досконала платня.
612 Allerton Ave., Bronx, N. Y.
KI 7-2200

МАШИНІСТ
1. Horizontal Boring Mills
2. Vertical Turret Lathes
3. Engine Lathes
Досконалі умовини праці. Висока платня. Постійна праця цілий рік.
WALTER MOTOR TRUCK CO.
1001 Irving Ave., Ridgewood, N.Y.

РИСУВАЛЬНИК
— DETAILER
Фахівець Електроніки.
Постійна праця, користі, досконала платня.
MA 5-3560

Короткі Вісті

● Архиєпископ Гартфорду, Коннектикат, Генрі Дж. О'Браєн заявив, що його вірні відбудують катедру св. Йосифа, яка недавно згоріла внаслідок злочинного підпалу. Скільки коштуватиме нова святиня, невідомо. Стара катедра коштувала 5.000,000 долярів.

● В Індії є коло 4 мільйонів людей, хворих на сухоти (туберкульозу). Від заразних недуг в Індії помирає щохвилини пересічно один мешканець. З погляду гігієни і лікарської опіки Індія належить все ще до дуже відсталих країн.

● Президент Франції Рене Коті, бувши на короткому відпочинку на французькій Рів'єрі, склав у Монако візиту князеві Рейньє, який разом із своєю дружиною, колишньою американською фільмовою зіркою Грейс Келлі, приймав французького президента парадним обідом.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ЕМБРІДЖ, ПА. — Б-во св. Николая, Відд. 276, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13-го січня, о год. 2-ій по пол. Проситься усіх членів прибути, дуже важні справи до вирішення. Приведіть нових членів, а ми радо впишемо їх до нашого Братства. — С. Іваницький, сек.

МІКІС РАКС, ПА. — Річні збори Б-ва св. Володимира, Відділ 91, відбудуться в неділю, 13-го січня, о год. 12-ій вполудне, в залі У. Н. Дому. Проситься членів прийти, бо будуть звіти і вибір уряду на 1957 р. — D. C. Anderson, рек. секр.

ПОКІПСТАВН, О. — Відд. 230 св. Хрестителя повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13-го січня в своїй домівці, 914 Franklin Ave., о год. 3-ій по пол. Буде додатковий звіт і інсталяція нового уряду. Управа на рік 1957: М. Мушинський, предс.; І. Ліщак, кас.; П. Ліщак, фін. секр.; О. Рибалт, секр. кл.

БРУКЛИН, Н. Й. — Т-во Запорозька Січ, Відд. 325, повідомляє членів, що чергові місячні збори відбудуться в суботу, 12-го січня, о год. 8-ій веч., в Укр. Нар. Домі, 216-218 Гренд стріт. Члени, яким не можливо прибути на збори, можуть вплатити свої вкладки кожного вечора в У.Н.Домі, або вислати на адресу секретаря: William Chupa, 240 E. 6th Street, New York, N. Y.

ЮТИКА, Н. Й. — Місячні збори Відд. 483 Б-ва св. Петра і Павла, відбудуться в суботу, 12-го січня, о год. 7-ій веч. при 209 Fourth St., в парафіяльнім домі. Обов'язково проситься кожного прибути на збори. Будуть річні звіти і вибір нового уряду на рік 1957. Довгуючих проситься заплатити свої вкладки, бо впротивнім разі будуть суспендовані. — В. Кашицький, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Б-во св. Василія Відд. 339 повідомляє всіх своїх членів, що надзвичайні річні збори відбудуться в неділю, 13-го січня, о год. 6-ій веч., в домі Укр. Громади при 3322 Н. Лавренц вул. Якщо на збори не прибуде вимагана кількість членів, то збори відбудуться одну годину пізніше з присутною кількістю членів і з тим самим порядком зборів. — Г. Гренич, предс. М. Палько, кас.; С. Лупацій, секр.

ГЛАСТОНБУРІ, КОНН. — Б-во св. І. Хрестителя Відд. 138 повідомляє членів місцевих і позамісцевих, що річні збори відбудуться в неділю, 13-го січня, рано, зараз після Богослуження в церковній залі при Grove St., Просимо усіх членів явитись, буде звіт старого уряду за минулий рік і вибір уряду на 1957 рік. Довгуючих членів просимо вирівняти свої залеглости до братської каси. — М. Когут, предс.; Д. Качмарик, кас.; С. Куцікевич, секр.

Посмертні Згадки

ЯЦКО ДЕМЧУК, член Відд. 292 У. Н. Союзу в Дітройт, Міш., помер 22-го грудня 1956 р. у 80 році життя. Покійний родився 1876 р. в селі Лубянки нижні, пов. Збараж, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Горпину, три доньки: Зофію, Анастазію і Михалину, шість внуків і одну правнуку. Похорон відбувся 27-го грудня з церкви св. Івана Хрестителя на цвинтар Holy Cross. — В. П. П.!
П. Федик, секр.

МИКИТА ЛИСАК, довголітній член Б-ва св. І. Хрестителя Відд. 76 УНСоюзу в Ньюарку, Н. Дж., помер 15-го грудня 1956 р. Покійний походив з села Домаморич, Тернопільського повіту, Зах. Україна. Полишив 4 дітей, всі є членами УНС. Похорон відбувся 19-го грудня з укр. кат. церкви в Йонкерс. Поховано на цвинтарі в Бавнд Брук, Н. Дж. — В. П. П.!
В. Салабун, секр.

ПЕТРО РУДИЙ, член Т-ва ім. І. Франка, Відд. 271 УНСоюзу в Елмайра, Н. Й. помер 22-го грудня 1956 р. Покійний родився 1891 в селі Острівець, пов. Золочів. До УНС вступив 1950 р. Був активним членом УКК і ЗУАДК. Полишив в смутку дружину Катерину, сина Володимира, дочку Анну, зята та невістку, 5 внуків, усі є членами УНС. Похорон відбувся 28 грудня з укр. катол. церкви св. Николая при участи Родини, Членів та знайомих. Тлінні Останки відпроваджено на цвинтар св. Петра та Павла, Елмайра, Н. Й. — В. П. П.!
І. Чопко, секр.

• РОЗШУКИ •

Евдокія **КОЦЮБА** з роду Штогрин пошукує брата Михала **ШТОГРИНА,** що давніше перебував в Boston, Mass. Голоситись до:
TEKLA WONS
355 E. Sidney, St. Paul, Minn.

Пошукую братів: **Михайла Проха,** Calle Roconguisto No. 533 Montevideo, Rep. Uruguay, останні відомості від нього в 1933 р. **Петра Проха,** Calle Marurnoe Acosta No. 1031, Buenos Aires, Rep. Argentina, останні відомості від нього в 1934 р. Хто знав би про їх місце перебування прошу писати до: Walter Proch, 49 Laurel St., Plains, Pa.

Володимир **ОЛЕКСЮК** з Шешор, пов. Косів. Маю вістку від Вашої сестри **Маріки** (Леськи). Пишіть на адресу:
LAWROWYCZ ORYSIA
77 Orchard Street
New Haven, Conn.

Микола **КУЗИК** зі села Попельники, пов. Снятин пошукує **Василя ЩУРА,** який виїхав до Канади перед першою світовою війною. Маю вістку з краю від його брата Івана. Хто знав би про нього або він сам прошу писати на адресу Mykola KUZYK, 2609 W. Iowa St., Chicago 22, Ill. U.S.A.

Марія **КУЛЬКА,** пошукує сина Івана **КУЛЬКУ,** з села Добра, повіт Ярослав. Хто знає про нього або він сам прошу зголоситися на мою адресу. Маю відомості від Мами.
THEODORE LECHMAN
410 E. 5th St. New York 9, N. Y. U.S.A.

ХТО знає про долю **Григорія ДРОЗДА** (брат його Тимко і сестра Мариня замешкалі в USA ще перед війною) прошу ласкаво написати до:
Miss L. WARECHA
116 East 11th Street
New York, 3, N. Y.

Пошукую **Василя КАНСЬКОГО,** з с. Мишків, пов. Заліщики. Перед війною перебував в Cleveland, Ohio. Маю відомість з дому. Хто знав би місце його перебування, або він сам, прошу написати:
ПАВЛО БОДНАР
1070 Have St., S. E.
Minneapolis, Minn.

Нова книжка
ЄВГЕН ОНАЦЬКИЙ
У ВІЧНОМУ МІСТІ
Записки українського журналіста.
Рік 1930.
Ціна $4.00
Замовляти:
"SVOBODA"
P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J.

• HOTEL—TAVERN •

Краще телефонуйте або зайдіть.
БЕНКЕТ
Вже можна замовляти, у великому виборі, чудово свіжо відновлені
ЗАБАВОВІ ЗАЛІ.
Музика; "air conditioned", пов. комфорт. всі вигоди на ВЕСІЛЛЯ, ЗАБАВИ.
Місткість на 360 осіб.
GREAT NORTHERN HOTEL
118 West 57th Street
New York City
CI 7-1900 — CO 5-0535

• MISCELLANEOUS •

Коли Вам пухнуть ноги
пробуйте
BELAROPEOL OINTMENT
4 унції $3, 12 унцій $6.
На початок 1 унція $1.
Можна одержати
FOEN SANITEX CO.
303 4th Ave., New York City
GR 5-2265

НОВОВІДКРИТИЙ ДІМ
приймає дітей на утримання на цілий рік. Під час літа діти можуть провести 3 місяці вакацій в окол. Monticello, N. Y. Голоситись: H. Saburzynski, ресторан, 169 E. 4th St., New York, N. Y. — Tel. OR 7-7140.

Відвідайте знову відкриту
The BALALAIKA
157 W. 56th St., New York City
PL 7-2334

ДЕЛІКАТЕСЕН,
першоклясне положення,
3 міс. вільне від чиншу.
222-13 Braddock Ave., Bellerose, Queens.
Включ. 3-кімн. апартмент.
Kaplan — OL 8-2400

ЧУДОВА ЗАЛЯ В БРУКЛИНІ
APERION
для
ВИСТАВНИХ ПРИЙНЯТЬ І ДОСКОНАЛИХ ПОТРАВ під ОСОБИСТИМ ЗАРЯДОМ
W. & L. CATERERS
є тепер відкрита для шан. публіки.
Все чудово відновлене, люксусове, елегантне, відповідне на великі і малі товариські прийняття
і
кожне бажання буде виконане і всі будуть вдоволені.
Резервувати можна тепер.
APERION CATERERS
815 Kings Highway, Brooklyn
DEWEY 9-4467

Ми не можемо дати Вам
ГЛЕЧИКА ЗОЛОТА,
але ми маємо в глечику квіти наші „GERANIUMS" і багато інших чудових квітів з якими почуватиметися як би Ви мали глечик золота в хаті.
HILLCREST NURSERY
165-30 Union Turnpike,
JA 3-4590 Flushing, N. Y.

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ"

ЧИТАЙТЕ НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК „СВОБОДУ"

• РІЗНЕ •

KARS
JEWELERS
216-218 East
14th Street
New York 3,
New York
Tel. GR 3-5875
Тризуби з 14 кар. золота.
Артистично виконані медалики, власної фабрикації, 14 кар зол., $2.95, $3.95 $5.95.
Висилаємо також поштою.

• Праця — Help Wanted — Agency — Праця •

Шукаєте праці — шукаєте робітника?
Зверніться до Агенції Посередництва Праці
TOMPKINS SQUARE EMPLOYMENT AGENCY
33 — 3rd Avenue, New York 3, N. Y. • Tel. ORchard 4-1137
Особливо потрібні кваліфіковані, або некваліфіковані робітники до праці в ресторанах
КУХАРІ, БУФЕТОВІ (COUNTERMEN), КЕЛЬНЕРИ, ПОСЛУГАЧІ, ПОМИВАЧІ і ін.
• Заходьте до нашої Агенції, яка існує вже 30 років! •
Наша Агенція відома, що дає охочим добру й добре платну працю! Переконайтеся про це!
JOHN GELETY, власник

Члени на еміграції українського козацтва „Запороже" в Чернівцях діляться з Українським Громадянством сумною вісткою, що їх незабутній Побратим, Чесний Батько

бл. п. ДЗЬОБА СЛЮСАРЧУК,

поручник Української Армії, учасник визвольних змагань, член довоєнних українських культурно-освітніх Товариств у Чернівцях, відійшов у вічність 9-го грудня 1956 р. в Дітройті, на 61-ім році життя, не діждавшись повороту на вільну Батьківщину.

Спи спокійно незабутній Друже та про долю, волю сни!
Вічна Тобі Пам'ять!

Засмученій Дружині, Незабутнього Побратима пані Олі з Черських, Дочці та зятеві висказуємо цією дорогою наше найглибше співчуття.

Старшина Ради Батьків українського козацтва „Запороже".

• РІЗНЕ •

АРКА, 48 E. 7ма вул. в Ню Йорку
(GR 3-3550)
одиноке місце, де одержите
креми краси „Міра"
п-і Малої з Шикаґо.

МЕТА УКРАЇНСЬКА ЮВЕЛІРНА КРАМНИЦЯ
236 E. 14th ST. NEW YORK 3, N.Y. TEL. OR 4-2590
Маємо GRUNDIG та BLAUPUNKT, але Вам радимо купити TELEFUNKEN!

Новововідкрита українська
ЮВЕЛІРНА КРАМНИЦЯ
ECONOMY
JEWELRY COMPANY, Inc.
335 E. 14th St., New York City
Tel. GRamercy 5-7430
Чистить годинники з ґарантією на 1 рік тільки за $2.95.

• FARMS FOR SALE •

Давно заснована Птича Фарма. Річний оборот $25,000 6½ акр., 15-річ. Cape Cod; 5 кімн. 1½ лаз., також 2-кімн. бонґало. 185 ft. курник, 65 ft. на індики, город, всі модер. удогіднення, холодільня, овочев. сад, оріхи. Добр. бизнес, власник мусить продати; пов. ціна $44,000.
FRANKLIN F. WAGNER
Est. since 1922
136 South Ave., Westfield, N. J.
Westfield 2-8400

• REAL ESTATE •

THROGGS NECK — Чудовий, сильно збудований 5-кім. дім, цілком відокремлений, веранда з огр. на газ, підвал, ґараж. На скорий продаж, продасться з стратою. Зараз до зайняття. Без посередництва.
TA 3-4788

Чудовий мур. 2-род. дім в Rosedale — ґараж на 2 авта. Напроти Brookville парку і близ. шкіл, склепів і комунікацій. Продаж з стратою. Зараз до зайняття, обидва апартаменти. Спішіть.
LA 8-2806

ROSLYN ESTATES ⅝ акра $47,000. Власний дім будівничого, 4 спальні, центр. заля, вітальня, їдальня, 17x24 род. кімната, 20x30 відпоч. заля. Пральня, 6-zone огрівання, багато незвичайних особливостей. Фантастична нагода для того, що хоче мати добрий акустичний сильно збудований дім. Зараз до зайняття.
MA 1-8211

1-род. фам. дім з цегли і каменя, 4¾ кімн., 1½ лазнички, до полов. викінч. підвал, спеціяльні особлив. Площа 60x120. Близ. шкіл і церков. $32,000. Телеф. до власника:
YOnkers 8-8509

BRIGHTWATERS. Мала посілість, кімнати, вел. вітальня, їдальня, спальні, кухня, 3 лазнички, окр. апарт. з лазничкою нагорі над ґаражем на 2 авта. Комора, теплярня, город як парк, кущі, зрошув. система; біля каналу, пляжі, побережжя. Оглядати за попер. зголош. Без посередництва. $36,000. Телеф. веч., у вікенди. BAyshore 7-1490 або CA 6-0588. Від 10 рано до 3 по пол.

ЯКЩО ВИ ВДОВОЛЕНІ З ОБСЛУГИ В УКРАЇНСЬКІЙ ФІРМІ — СКАЖІТЬ ДРУГИМ. ЯКЩО НІ — СКАЖІТЬ НАМ!

• BUSINESS OPPORTUNITY •

ЧУДОВА НАГОДА.
Мало готівки.
"Pastry Shop" для досвідченого мужчини і жінки. Давно засн. бизнес при рухливім місці.
89-53 Francis Lewis Blvd
Queens Village, N. Y.

Гросерня, бучерня і делікатесен, досконала з пов. товаром, добре положена і поставлена. Добрий бизнес, добрий чистий дохід Продаж з стратою готівкою. Для фахівця це копальня золота.
YO 8-0904

ЛАНЧОНЕТА, Hempstead, добра нагода, центральне положення. Пишіть:
JOE FRANK CORP.
303 Front St., Hempstead, L. I.
або кличте IV 6-9486 і LO 1-2209

EASTCHESTER — Luncheonette-Stationery.
Досконале положення. $65,000 обороту. Продаж з стратою — мусить зліквідувати. Жадає $20,000 за цілість. Доскон. ліз.
WH 8-0272.

Досконала нагода для фахового бучера. Без вкладу грошей, в добре поставленім маркеті. Потрібно присмної особи, щоб розбудувати цей чудовий бизнес.
YO 3-2717

Перероблені МАШИНКИ ДО ПИСАННЯ
англійські, ціна $25.00. Маємо також нові і перероблені українські машинки. Рахункові машини. Офісові приряди. Потрібно агентів.
ALL LANGUAGES TYPEWRITER COMPANY
119 W. 23rd St. (6—7 Ave.)
New York, N. Y.
Phone: CHelsea 3-8086

Ще залишилось тільки кілька примірників чудового роману
УЛАСА СУМЧУКА
ВОЛИНЬ
частина перша —
КУДИ ТЕЧЕ РІЧКА.
Ціна $2.75
(II. том в друку.)
Замовляйте:
"SVOBODA"
P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J.

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга Щира і Чесна
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey
801 SPRINGFIELD AVENUE
IRVINGTON, N. J.
NEWARK, N. J.
ESsex 5-5555

ІВАН БУНЬКО
УКР. ПОГРЕБНИК
Обслуга чесна і найкраща
ЦІНИ ПРИСТУПНІ
John Bunko
Licensed Undertaker & Embalmer
REASONABLE PRICES
437 EAST 5th STREET
New York City
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ
Контрольована температура, Модерна каплиця до ужитку даром.
Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Tel. ORchard 4-2568

УВАГА! НЮ ЙОРК, ФИЛАДЕЛФІЯ, КЛІВЛЕНД, ШИКАҐО! УВАГА!
ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ДЛЯ
ВИСИЛКИ ПАКУНКІВ ДО ВСІХ КРАЇН СВІТУ
R. W. EXPORT-IMPORT CO.
NEW YORK, N. Y., 116 East 7th St. Telephone: ORegon 7-6180
PHILADELPHIA, PA., 825 N. Franklin St. Telephone: WAlnut 3-2259
CLEVELAND, O. 720 Literary Rd.
CHICAGO 27, ILL., 2130 W. Chicago Ave. Telephone: ARmitage 6-8488
Висилаємо: ПОЖИВУ, НОВУ і НОШЕНУ ОДІЖ, ШКІРУ МАНУФАКТУРУ, ЛІКИ — машини до шиття, машинки до писання, фотографічні апарати, музичні інструменти — і інше.
Ми маємо на складі різного рода шкіру, як ЮХТ, БОКС, та іншу, і всі додатки на чоботи та черевики. — Маємо матеріяли, ХУСТКИ та ПАНЧОХИ та різного рода харчові продукти. — СКОРА І ТОЧНА ДОСТАВА ПАКУНКІВ ҐАРАНТОВАНА. — Всі пачки висилаємо безпосередньо з наших бюр на пошту від 1-3 днів. — Виконуємо пересилки на поштові замовлення.
• Всі оплати оплачує висилаючий. — Бюро відкрите щодня від 9 рано до 9-ої веч., в суботи від 9 до 5-ої по пол. •

KOWBASNIUK AGENCY
НОТАРІЯЛЬНЕ БЮРО
277 EAST 10th STREET, NEW YORK 9, N. Y.
(Біля Avenue A) Tel.: ALgonquin 4-8779
ШИФКАРТИ продаємо на всі кораблі.
ГРОШІ посилаємо до всіх країн і виплачуємо на останній пошті.
АФІДЕВІТИ, прохання та інші потрібні документи на спровадження рідних і знайомих до Америки.
ОБЕЗПЕЧЕННЯ (асекурація) всіх родів у стейтах Ню Йорк і Ню Джерзі. — Асекурація знижки 15% для кваліфікованих автоводіїв.
ПРОДАЄМО доми та всякого роду бизнеси.
ПЕКАО — Пачки до всіх країн Европи.
Віра Ковбаснюк-Шумейко — Антін Шумейко
Відкрито щоденно від 9:30 рано до 7 веч. Суботи Від 10:00 рано до 2:00 по пол.

ТАРЗАН, ч. 3798. Не прощає.

— Ви збудили в мені гнів, — сказав Тарзан, не звертаючи уваги на просьбу Кура, — і дістали свою нагороду.

Пізніше він розмовляв із королем. — Я знищив ловця, і я виконав чари, щоб покарати ваших винних воїнів...

— Дуже вам вдячний, біла шкіро, — сказав старий Лібо. — Але самої кари не досить. Вони зрадники... вони мусять згинути!